

42-693 Krupski Młyn, ul. Główna 5
tel. (032) 285-70-13,
fax (032) 284-84-36,
e-mail: atgroupsa@atgroupsa.pl
www.atgroupsa.pl
www.polskabezazbestu.pl
NIP: 645-19-95-494

Inwestor:

Urząd Gminy Panki

42-140 Panki

ul. Tysiąclecia 5

Temat opracowania:

PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PANKI NA LATA 2011 - 2032

Zespół wykonawczy:

mgr inż. ŁUKASZ BYSTRZANOWSKI

mgr inż. JOANNA FRANKE

Prezes Zarządu

mgr PIOTR BUDZISZ

Przy współpracy z przedstawicielami Urzędu Gminy Panki

Data opracowania: czerwiec 2011r.

SPIS TREŚCI:

1.	WSTĘP	5
1.1.	Wprowadzenie.....	5
1.2.	Ogólna charakterystyka Gminy Panki.....	7
1.3.	Cel i zadania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 - 2032”	9
1.4.	Koncepcja zarządzania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 - 2032”	12
1.5.	Opis zawartości dokumentu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 - 2032”	13
2.	CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I ODDZIAŁYWANIE AZBESTU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA	14
2.1.	Występowanie i zastosowanie azbestu.....	14
2.2.	Wpływ azbestu na organizm ludzki.	17
2.3.	Informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku.	18
3.	STAN PRAWNY W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW I ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	21
3.1.	Regulacje ustawowe	21
3.2.	Akty wykonawcze	22
3.3.	Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa.	25
3.4.	Obowiązki właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest.....	26
3.5.	Obowiązki wykonawcy prac, polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest.	32
3.6.	Zasady postępowania przy transporcie odpadów zawierających azbest.	41
3.7.	Zasady składowania odpadów zawierających azbest.	46
3.8.	Jakie warunki musi spełnić przedsiębiorca, aby rozszerzyć swoją działalność gospodarczą o demontaż i transport wyrobów zawierających azbest.	49
4.	ZADANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ZAKRESIE USUWANIA AZBESTU.	50
4.1.	„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”	50
4.2.	„Aktualizacja planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego”	54
4.3.	„Plan gospodarki odpadami dla powiatu kłobuckiego”	62
4.4.	„Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Panki”	62
5.	GOSPODAROWANIE WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST W GMINIE PANKI	63

5.1. Wyroby zawierające azbest w gminie Panki – rodzaj i ilość – prognoza.....	63
5.2. Kierunki i możliwości utylizacji odpadów zawierających azbest w gminie Panki.....	69
5.3. Strategia w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.....	72
5.4. Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 – 2032”.....	73
5.5. Oszacowanie kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest na obszarze gminy Panki.....	76
5.6. Możliwości pozyskania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu na terenie gminy Panki oraz składowaniem odpadów zawierających azbest.....	78
6. PODSUMOWANIE	82
7. ZAŁĄCZNIKI	83
WZÓR OZNAKOWANIA INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ RUR AZBESTOWO - CEMENTOWCYH	90
8. BIBLIOGRAFIA	120

Spis rysunków i tabel:

Rys. 1. Granice gminy Panki na tle powiatu kłobuckiego [źródło: Internet]	7
Rys. 2. Gmina Panki [źródło: Internet].....	8
Rys.3. Struktura gruntów gminy Panki [źródło: opracowanie własne]	9
Tabela 1. Wskaźniki monitoringu realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy”	11
Rys. 4. Schemat zarządzania "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011- 2032" na poziomie lokalnym [źródło: opracowanie własne].....	12
Rys.5. Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim [źródło: „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”]	16
Tabela 2. Oszacowanie ilości odpadu azbestowego w m ² z uwzględnieniem obrębów gminy Panki...	64
Tabela 3. Oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest w gminie Panki.....	65
Rys. 6. Wykres przedstawiający oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych obrębach gminy Panki w Mg	66
Rys. 7. Wykres przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na km ² powierzchni gminy Panki bez uwzględnienia rur wodociągowo-kanalizacyjnych.	66
Rys.8. Wykres przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest w Mg.....	67
Rys.9. Wykres przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest z uwzględnieniem rodzaju miejsca występowania.....	67
Rys. 10. Procentowy udział stopnia pilności planowanego terminu usuwania azbestu z obiektów będących własnością osób fizycznych zobrazowane na podstawie spisu z natury.....	68
Rys. 11. Lata pochodzenia (montażu) wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na podstawie spisu z natury – procentowy udział.	68

Rys. 12. Procentowy udział oceny stanu wyrobów zawierających azbest na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji.....	69
Tabela 4. Harmonogram działań zmierzający do usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Panki na lata 2011 – 2032.....	75
Tabela 5. Oszacowany koszt usuwania, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.	77
Tabela 6. Wydatki z budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki dla realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032	79

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

Obowiązek opracowania niniejszego Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym, wynika z zapisów „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” przyjętego przez Radę Ministrów RP w dniu 15 marca 2010r.

Celem opracowania jest stworzenie Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 – 2032” na podstawie obowiązującego ustawodawstwa. Niniejszy Program jest elementem krajowego planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi oraz programów ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim i powiatowym. Gminny Program ma charakter lokalny, jest jednak spójny z założeniami programu krajowego. Nadrzędnym długoterminowym celem „Programu (...)” jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Gminy Panki spowodowanych azbestem.

Celem Programu jest:

- spowodowanie oczyszczenia terytorium gminy Panki z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- przygotowanie planu oczyszczania terenu Gminy z wyrobów zawierających azbest poprzez ich demontaż i unieszkodliwienie,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Gminy spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- dostosowanie działań do wymagań przepisów prawnych obowiązujących w prawodawstwie polskim i Dyrektywach Unii Europejskiej, a dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- stworzenie odpowiednich warunków do ograniczenia negatywnego oddziaływania wyrobów zawierających azbest na zdrowie człowieka i środowisko naturalne.

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” zakłada:

- Oczyszczenie terytorium Polski z azbestu i usunięcie stosowanych wyrobów z azbestu do roku 2032,
- Wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem,

- Przeprowadzenie likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko,
- Stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

W Programie, w oparciu o wyniki analiz stanu istniejącego i prognozowanych zmian, opracowano program działań i wytyczono cele oraz zadania strategiczne (z podaniem harmonogramów realizacji i określeniem przybliżonych kosztów eksploatacyjnych systemu oraz kosztów inwestycyjnych zadań). Realizacja tych zadań umożliwi spełnienie obowiązujących i przewidywanych wymogów prawnych, uporządkowanie i scentralizowanie gospodarki odpadem niebezpiecznym, jakim jest azbest, oraz poprawę jakości środowiska na terenie Gminy.

Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 roku. W sposób szczegółowy określa również wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Ponadto Krajowy Program przewiduje:

- do 2012r. przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji Programu,
- zwiększenie zaangażowania administracji samorządowej, szczególnie gmin.

W celu realizacji zadań przewidzianych w „Programie (...)”, niezbędnym jest zaangażowanie administracji publicznej wszystkich stopni oraz różnych instytucji na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032” zakłada, iż na poziomie lokalnym w realizację zadań Programu zaangażowane powinny być zarówno samorządy powiatowe jak i gminne.

Gmina Panki, mając na celu rozwiązanie problemu likwidacji azbestu na swoim terenie, wzięła udział w konkursie ogłoszonym przez Ministerstwo Gospodarki na realizację zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”. Dzięki otrzymanej dotacji możliwe było przeprowadzenie inwentaryzacji odpadów zawierających azbest z obiektów budowlanych mieszczących się na terenie gminy, a także opracowanie niniejszego „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 - 2032”.

1.2. Ogólna charakterystyka Gminy Panki

Gmina Panki jest gminą wiejską położoną na terenie województwa śląskiego w powiecie kłobuckim. Gmina graniczy:

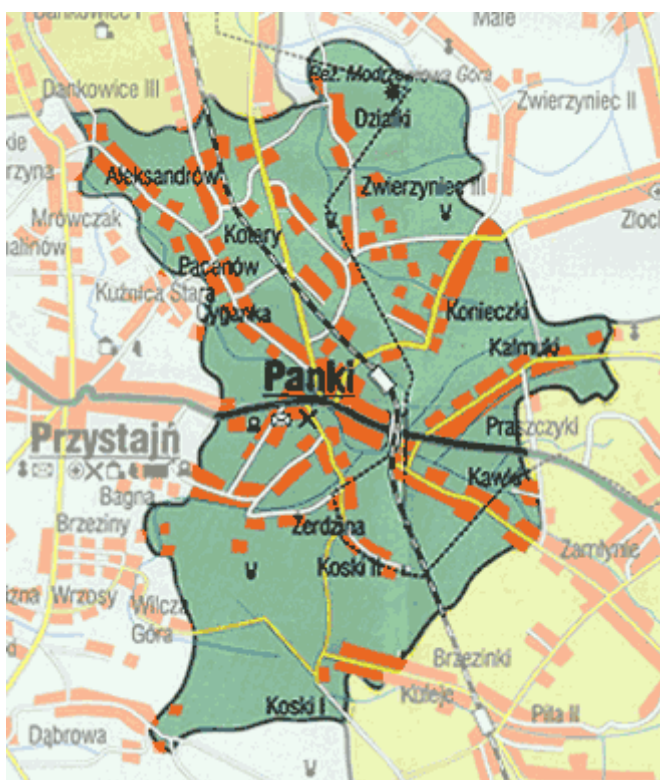
- od północy z gminą Krzepice,
- od północnego wschodu z gminą Opatów,
- od wschodu z gminą Wręczyca Wielka,
- od południa i zachodu z gminą Przystajń.

Rys. 1. Granice gminy Panki na tle powiatu kłobuckiego [źródło: Internet]

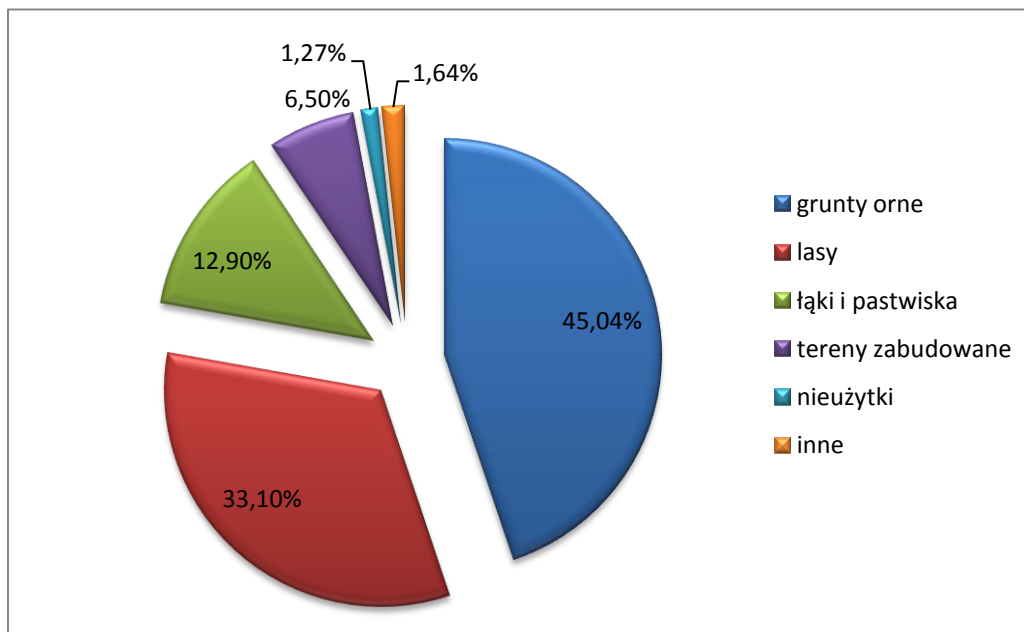
Obecnie w skład gminy Panki wchodzi 16 miejscowości, a mianowicie: Panki, Aleksandrów, Cyganka, Jaciska, Kałmuki, Kawki, Konieczki, Koski, Kostrzyna, Kotary, Pacanów, Praszczyki, Ślusarze, Zwierzyniec Trzeci i Żerdzina. Powierzchnia gminy to 5 503 hektarów, a zamieszkuje ją 4 987 mieszkańców. Zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności gmina Panki należy do jednych z mniejszych gmin województwa śląskiego.

Rys. 2. Gmina Panki [źródło: Internet]

Gmina Panki należy do zlewni rzeki Liswarty. Głównym ciekim wodnym na terenie gminy jest rzeka Pankówka ze źródłami na terenie gminy Wręczyca Wielka. Kolejny ciek wodny to rzeka Piszczka ze źródłami na terenie gminy Panki. Obie wymienione rzeki są dopływami Liswarty. Na terenie gminy występują też lokalne potoki i rowy melioracyjne bez nazw lub posiadające nazwy potocznie używane przez mieszkańców gminy.

Rys.3. Struktura gruntów gminy Panki [źródło: opracowanie własne]

1.3. Cel i zadania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 - 2032”

Nadrzędnym długoterminowym celem „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 – 2032” jest:

Wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków powodowanych azbestem u mieszkańców Gminy Panki oraz likwidacja negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko naturalne.

Cel ten pozostaje w ścisłej relacji z celami zdefiniowanymi w krajowym "Programie (...)". Osiągnięcie tego celu będzie możliwe w perspektywie długoterminowej (okres ok. 21 lat) poprzez usunięcie z terenu gminy stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest do 2032 roku.

Ogólnym zadaniem Programu jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. Zatem w Programie ujęto zagadnienia:

- Edukacji poprzez informowanie społeczeństwa gminy Panki o szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz o sposobach bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania,
- Współpracy z lokalnymi mediami oraz organizacjami społecznymi,
- Utworzenia centrum danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest,
- Podejmowania w miarę potrzeby odpowiednich działań administracyjnych w stosunku do właścicieli lub zarządców obiektów szczególnie zagrożonych,
- Współpracy z wojewodą, samorządem województwa oraz samorządem powiatowym, w zakresie zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 marca 2010r.,
- Pozyskania środków na bezpieczną likwidację wyrobów zawierających azbest,
- Współpracy z przedsiębiorstwami zajmującymi się usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Niniejszy Program ma charakter lokalny, jest jednak spójny z założeniami ogólnopolskiego. Zakłada on realizację następujących zadań:

1. Inwentaryzację i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest. Wiedza o tym ile jest azbestu, w jakiej postaci i jego stanie oraz gdzie jest zlokalizowany była dotychczas niewielka;
2. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania;
3. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu;
4. Odbiór i unieszkodliwienie odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych;
5. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom oraz mieszkańcom.

Tabela 1. Wskaźniki monitoringu realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy”

Lp.	Wskaźniki monitoringu	Jednostka miary
1.	Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na m ² powierzchni miasta przed rozpoczęciem realizacji Programu	m ² /rok
2.	Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na m ² powierzchni miasta w kolejnych latach realizacji Programu	m ² /rok
3.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją Programu	%
4.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w poprzednim roku realizacji Programu	%
5.	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	PLN/rok
6.	Ilość dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest	szt.

6. Okresowa weryfikacja i aktualizacja zapisów Programu,

7. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym i jednostkom organizacyjnym miasta w usuwaniu odpadów zawierających azbest.

Cele i zadania zostały sprecyzowane w rozdziale 5.

Gmina Panki sfinansuje koszty:

1. demontażu pokrycia dachowego;
2. załadunku na terenie nieruchomości odpadów zawierających azbest i ich transport;
3. ich składowania i unieszkodliwiania.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w danym roku uzależniona będzie od ilości środków finansowych pochodzących z funduszy własnych i zewnętrznych.

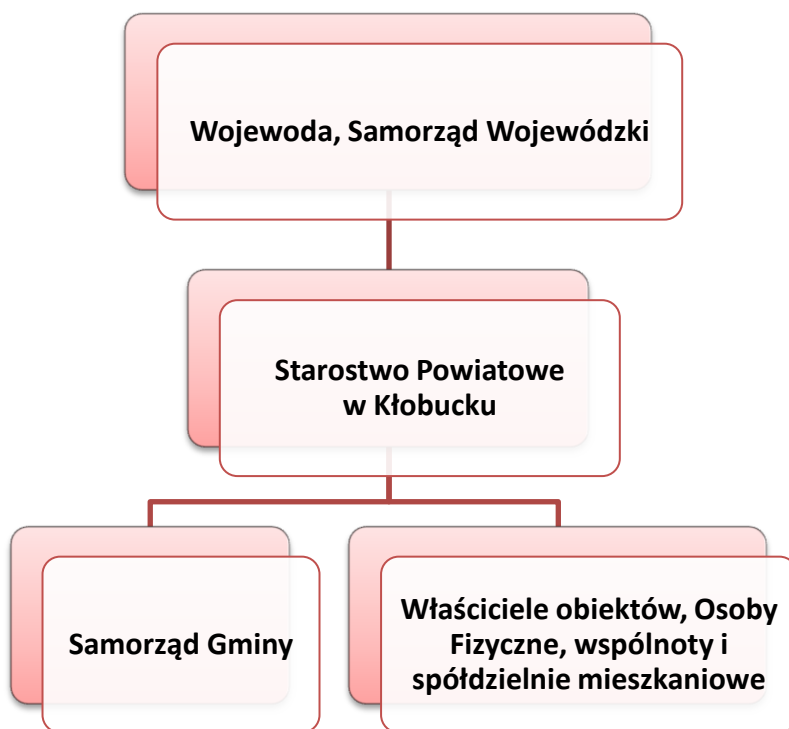
Rada Gminy będzie uchwałała corocznie w budżecie miasta stosowne środki na realizację Programu.

Gmina Panki będzie podejmowała starania w celu pozyskiwania funduszy ze źródeł zewnętrznych, a w szczególności z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

1.4. Koncepcja zarządzania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 - 2032”.

Interdyscyplinarność „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 - 2032” powoduje konieczność koordynacji wszystkich jednostek i instytucji przedmiotowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji. Dlatego też zadania przewidziane w Programie będą realizowane na czterech płaszczyznach co przedstawia poniższy schemat.

Rys. 4. Schemat zarządzania "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011- 2032" na poziomie lokalnym [źródło: opracowanie własne]

Zarządzanie, organizację i wdrażanie Programu powierza się organom gminy Panki w ramach swych kompetencji i określonych zadań (Rada Gminy, Wójt). Jednostką koordynującą działania w zakresie organizacji, wdrażania i realizacji Programu będzie osoba zajmująca się ochroną środowiska i gospodarką komunalną w Urzędzie Gminy.

1.5. Opis zawartości dokumentu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 - 2032”

Zgodnie z wytycznymi dotyczącymi przygotowania Programu w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, niniejszy dokument zawiera:

Rozdział 1.

- **Wstęp.** W rozdziale ujęto informacje ogólne nt. obowiązków przypisanych gminie wynikających z realizacji krajowego Programu; charakterystykę gminy Panki nadrzędny długoterminowy cel i zadania Programu oraz koncepcję zarządzania Programem.

Rozdział 2.

- **Charakterystyka wyrobów zawierających azbest i oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka.** W tym rozdziale przedstawiono charakterystykę azbestu i jego zastosowanie, sposoby bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest i metody ich usuwania, oddziaływanie azbestu na zdrowie ludzi oraz zasady informowania o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku.

Rozdział 3.

- **Stan prawny w zakresie użytkowania i usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.** W rozdziale tym przedstawiono wybrane akty prawne dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz procedury postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.

Rozdział 4.

- **Zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie usuwania azbestu.** W rozdziale przedstawiono koncepcję zarządzania Programem oraz zadania w zakresie zarządzania Programem na poszczególnych poziomach.

Rozdział 5.

- **Gospodarowanie wyrobami i odpadami zawierającymi azbest na terenie gminy Panki.** W rozdziale przedstawiono ilość wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia wraz z pojemnością potrzebnych składowisk oraz strategię w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych, tj. cele w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej wraz z harmonogramem realizacji przedsięwzięć i ich kosztami oraz źródłami finansowania.

Rozdział 6.

- **Wnioski końcowe.** Podsumowanie wraz z wnioskami.

2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I ODDZIAŁYWANIE AZBESTU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA

2.1. Występowanie i zastosowanie azbestu.

Azbest jest nazwą handlową odnoszącą się do sześciu minerałów włóknistych. Pod względem chemicznym są to uwodnione krzemiany magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Rozróżnia się następujące typy azbestu: chryzotyl (włóknista odmiana serpentynu, tj. uwodnionego krzemianu magnezu), amozyt (krzemian żelazowo-magnezowy, krokidolit (krzemian sodowo-żelazowy), antofilit (krzemian magnezowy zawierający żelazo).

Pomimo, iż występowanie azbestu w przyrodzie jest dosyć powszechne, tylko w kilku miejscach na świecie prowadzona była jego eksploatacja na skalę przemysłową. Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej.

Azbest posiada szczególne właściwości fizyczno – chemiczne, które sprawiły, że znalazł on zastosowanie w produkcji wielu elementów. Do tych właściwości należą:

- odporność na wysoką temperaturę,
- odporność na chemikalia, kwasy, zasady, wodę morską,
- odporność na ścieranie,
- duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczną,
- elastyczność,
- izolacja termiczna i elektryczna,
- słabe przewodnictwo ciepła.

Azbest szeroko stosowany był w kilku dziedzinach gospodarki, przede wszystkim w budownictwie, ale także w energetyce, transporcie i przemyśle chemicznym. Najważniejszymi zastosowaniami azbestu są:

- wyroby azbestowo-cementowe produkowane z azbestów chryzotylowego i amfibolowych, takie jak: pokrycia dachowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne zawierające od 10 do 35% azbestu;
- wyroby izolacyjne stosowane do izolacji kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych oraz ubrań i tkanin ognioodpornych. Zawierają one w zależności od przeznaczenia od 75 do 100% azbestu, głównie chryzotylu;
- wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo-kauczukowe, szczeliwa plecione,

- wyroby cierne, takie jak: okładziny cierne i taśmy hamulcowe stosowane do różnego typu hamulców,
- wyroby tekstylne: sznury i maty,
- wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe, zawierające od 20 do 40% azbestu.

Wśród wyrobów azbestowych można wydzielić dwie grupy produktów:

- ❖ **wyroby miękkie** (łamliwe, kruche) o gęstości mniejszej niż 1000 kg/m^3 – charakteryzują się dużym procentowym udziałem azbestu (ponad 60%) i małym udziałem spoiwa, przez co łatwo ulegają uszkodzeniom, powodując duże emisje pyłu azbestowego, a tym samym bardziej szkodliwe dla zdrowia (np. wyroby tkane i przędzone, płaszcze azbestowo-gipsowe, płyty i tektury miękkie, płytki podłogowe PCW, elementy uszczelkowe sprzętu AGD),
- ❖ **wyroby twarde** (niekruche, sztywne) o gęstości większej niż 1000 kg/m^3 – wyroby powszechnie stosowane w budownictwie, o niskiej procentowej zawartości minerałów azbestowych (poniżej 20%) i wysokiej zawartości substancji wiążącej (np. cementu), dzięki czemu bardzo trwałe i emitujące małe ilości pyłu azbestowego (głównie w wyniku obróbki mechanicznej), a tym samym mniej groźne dla zdrowia (np. płyty płaskie i faliste azbestowo-cementowe, rury azbestowo-cementowe, elementy konstrukcji wielokondygnacyjnych, przewody kominowe, zsypy).

Szacuje się (w skali kraju), że ok. 96% ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest stanowią płyty azbestowo-cementowe (faliste i płaskie). Od lat 80-tych ubiegłego wieku produkcja i zużycie azbestu na świecie systematycznie malało, przy czym począwszy od roku 2001 obserwuje się trend wzrostowy w tym zakresie. W 2005 r. światowa produkcja azbestu wynosiła ok. 2,4 mln ton rocznie. Najwięksi producenci azbestu to Rosja, Chiny, Kazachstan, Kanada, Brazylia i Zimbabwe, zaś największymi konsumentami tego surowca są kraje Azji, Ameryki Południowej oraz byłego Związku Radzieckiego.

Rys.5. Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim [źródło: „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”]

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce rozpoczęła się w 1907 roku w Krakowie, następnie w Lublinie (ok.1910r.) i w Ogrodzieńcu k/Zawiercia (ok. 1920r.). Jednak stosowanie azbestu na szeroką skalę na terenie Polski w budownictwie nastąpiło w latach 60-tych, po uruchomieniu następnych 4 dużych zakładów wyrobów azbestowo-cementowych. Głównym surowcem stosowanym do produkcji był azbest chryzotylowy, ale do połowy lat osiemdziesiątych do produkcji rur ciśnieniowych stosowany był także krokidolit oraz niewielkie ilości amozytu.

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce została zakazana ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z 1997 r. i Nr 156 z 1998 r.). Zgodnie z ustawą w Polsce do 28 września 1998 r. została całkowicie zakończona produkcja płyt azbestowo-cementowych (a wcześniej innych wyrobów zawierających azbest).

Natomiast po 28 marca 1999 r. obowiązuje zakaz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Wyjątek stanowią wyroby z zawartością azbestu, które nie posiadają jeszcze swoich zamienników ze względu na ekstremalne warunki pracy. Wykaz takich wyrobów zawarty jest w rozporządzeniach ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzania na polski obszar celny. Dotyczy to azbestu włóknistego sprowadzanego do produkcji diafragmy wykorzystywanej do elektrolizy przeponowej przy produkcji chloru i wyrobów azbestowo-kauczukowych.

2.2. Wpływ azbestu na organizm ludzki.

Wyroby azbestowe, zastosowane jako materiał budowlany nie stanowią zagrożenia dla mieszkańców, jeżeli są prawidłowo eksploatowane.

Chorobotwórcze działanie azbestu występuje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu (oznacza to, że dopóki włókna nie są uwolnione do powietrza nie stanowią zagrożenia dla zdrowia). Azbest może być także obecny w wodzie, napojach i pokarmach, skąd przenika do organizmu człowieka. Jednak nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest dostający się do organizmu drogą pokarmową jest szkodliwy dla zdrowia.

Naturalne źródła emisji włókien azbestowych w praktyce mają mniejsze znaczenie niż źródła związane z działalnością człowieka. Obecnie po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest tymi źródłami są:

- niewłaściwie składowane odpady azbestowe, w tym tzw. dzikie wysypiska, szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach,
- użytkowanie wyrobów azbestowych co w konsekwencji prowadzi do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym w wyniku: korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo-cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych,
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest,
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest. Są to źródła występujące wewnątrz pomieszczeń. Stosowanie wyrobów azbestowych, a w konsekwencji możliwość uwalniania włókien azbestu do środowiska, spowodowało wzrost zainteresowania zdrowotnymi skutkami środowiskowej ekspozycji na azbest.

Wielkość zagrożenia zdrowia zależna jest od rodzaju azbestu, wielkości włókien i ich stężenia w powietrzu oraz czasu narażenia. Największe zagrożenie stanowią włókna respirabilne, tzn. występujące w trwałej postaci w powietrzu i mogące przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Mają one średnicę mniejszą od 3 μm i są dłuższe niż 5 μm , przy czym najbardziej szkodliwe są włókna o długości ok. 20 μm . Narażenie zawodowe na pył azbestu może być przyczyną chorób układu oddechowego tj.: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc oraz międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej (nowotworów o wysokiej złośliwości).

Doniesienia kliniczne i epidemiologiczne sugerują, że z azbestem może być również związane występowanie innych nowotworów: krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajników oraz chłoniaków. Jednak zwiększenie ryzyka w tych grupach nowotworów należy postrzegać jedynie jako prawdopodobne.

Między pierwszym narażeniem a pojawieniem się patologii (zwłaszcza nowotworów) występują długie okresy. Czyli aktualnie wykrywane skutki odnoszą się do warunków pracy, jakie istniały 20-40 lat temu.

Analizując szkodliwość azbestu i jego wpływ na organizm ludzki należy pamiętać, iż azbest jest praktycznie niezniszczalny, zaś groźny dla zdrowia ludzi jest wtedy, gdy jego elementarne włókna znajdują się we wdychanym powietrzu. Azbest zabezpieczony w sposób uniemożliwiający uwolnienie się włókien do powietrza nie stanowi żadnego zagrożenia dla zdrowia.

2.3. Informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku.

Głównym celem informowania o ryzyku jest dostarczenie informacji o zagrożeniu osobom i społecznościom narażonym na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe (zgodnie z zasadami wynikającymi z odpowiednich przepisów prawnych). Uzyskane informacje stanowią podstawę do opracowywania różnych wariantów strategii zmniejszania ryzyka, które brane są pod uwagę przy podejmowaniu decyzji dotyczących ich wdrażania.

Proces informowania i rzetelności przekazywanej informacji zależą zarówno od poziomu merytorycznego, możliwości i umiejętności oceny oszacowania ryzyka, jak i od warunków polityczno-społecznych (polityka informacyjna, wolna prasa współpracująca ze specjalistami oceniającymi zagrożenie, itp.).

Zgodnie z definicją zaproponowaną przez Narodową Radę ds. Badań Naukowych Stanów Zjednoczonych "Informowanie o ryzyku jest procesem wzajemnego współdziałania jednostek, grup i instytucji w wymianie informacji i opinii o istocie zagrożenia (...)". Pod hasłem "współdziałanie" należy rozumieć współpracę ze społeczeństwem specjalistów oceniających ryzyko ze specjalistami zajmującymi się zarządzaniem ryzykiem, a więc: epidemiologów, przedstawicieli ministerstwa zdrowia, środowiska, przemysłu, a także grup zaangażowanych w problematykę ochrony środowiska.

Informowanie społeczności o ryzyku związanym z narażeniem na czynniki szkodliwe (w tym azbest) jest sprawą delikatną i bardzo trudną, wymagającą zaangażowania opinii

publicznej w proces szacowania ryzyka i informowania o nim. Istotne znaczenie odgrywa właściwe rozeznanie podstawowych zagadnień przez wszystkich zainteresowanych partnerów.

Agencja Ochrony Środowiska (EPA – Environmental Protection Agency) opublikowała szereg dokumentów zawierających zasady informowania o ryzyku. Powszechnie stosuje się siedem podstawowych zasad:

- (1) Akceptuj i angażuj społeczność jako równorzędnego partnera,
- (2) Starannie planuj sposób przekazywania informacji o zagrożeniu, a następnie oceniaj wyniki komunikowania się,
- (3) Uważnie słuchaj tego, co mają ci do przekazania inni,
- (4) Bądź uczciwy, szczery i otwarty,
- (5) Koordynuj wysiłki i współpracuj z innymi (grupami, ośrodkami) w procesie przekazywania informacji,
- (6) Nawiązuj współpracę ze środkami masowego przekazu i przekazuj informacje przygotowane zgodnie z regułami środków masowego przekazu,
- (7) Mów jasno i życzliwie.

2.3.1. Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania azbestu

Specyficzne właściwości fizyko-chemiczne odmian azbestu takie jak wytrzymałość, ognioodporność, elastyczność, złe przewodnictwo cieplne i elektryczne, spora dźwiękochłonność, znaczna odporność na działania różnorodnych czynników chemicznych umożliwiły, z jednej strony jego powszechne zastosowanie w bardzo szerokim zakresie, a z drugiej strony, za sprawą tych samych właściwości odpady azbestowe w postaci zużytych wyrobów z różnym jego udziałem, są niezwykle trudne do unieszkodliwiania. Główne czynniki jakie wpływają na zmniejszenie trwałości wyrobów zawierających azbest jest oddziaływanie mechaniczne oraz brak konserwacji materiału. Podstawą bezpiecznego postępowania z materiałami zawierającymi azbest jest eliminacja lub co najmniej minimalizacja ryzyka emisji włókien azbestu do otoczenia w skutek działań mechanicznych i złej konserwacji materiału. Zatem dopuszczalna jest eksploatacja materiałów zawierających azbest w dobrym stanie technicznym, o nieuszkodzonej powierzchni, ewentualnie odpowiednio zabezpieczonej np. przez pomalowanie. W wypadku usuwania takich materiałów konieczne jest ich zwilżenie wodą, usuwanie, gdy jest to możliwe wyrobów w całości, unikając ich łamania i przy zachowaniu pracy ręcznej, oraz przy zabezpieczeniu – odizolowaniu pola prac od otoczenia. Odpowiednie oddzielenie pola prac od otoczenia ma

zapobiegać ewentualnemu skażeniu azbestem. Na stanowisku pracy należy monitorować stężenia włókien azbestu w powietrzu, a po zakończeniu prac sprawdzić na okoliczność ewentualnego wystąpienia azbestu (czystość) miejsce prac i najbliższe otoczenie. Należy mieć świadomość, że pojęcie stężeń dopuszczalnych w przypadku azbestu (tak jak innych substancji rakotwórczych) jest umowna i stanowi kompromis między wymaganiami medycyny a możliwościami techniki. Tendencją działań UE jest ograniczenie NDS (najwyższe dopuszczalne stężenia) do możliwego minimum.

Skala problemu związanego z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest jest ogromna ze względu na dużą ich ilość. Dlatego dąży się obecnie do opracowania nowych sposobów unieszkodliwiania azbestu. Taką metodę o nazwie MTT opracowała firma ATON-HT. Ta innowacyjna metoda polega na zastosowaniu termicznej destrukcji niebezpiecznych włókien azbestowych poprzez nagrzewanie ich energią mikrofalową. Podczas tego procesu odpad zawierający azbest po wstępnym skruszeniu ulega nagrzanemu do temp. 900-1100°C, a następnie struktura krystaliczna włókien ulega przemianie w formę bezpostaciową.

Zalety tej metody to:

- ✓ bezpieczeństwo technologii dla otoczenia,
- ✓ proces bezodpadowy,
- ✓ linia technologiczna przewożna na dwóch kontenerach, do montażu na miejscu,
- ✓ konkurencyjny koszt w stosunku do metody składowania,
- ✓ proces unieszkodliwiania w pełni zgodny z regulacjami wprowadzonymi na terenie Unii Europejskiej.

3. STAN PRAWNY W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW I ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Procedury postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest oraz przepisy prawne dotyczące azbestu regulują szerokie spektrum zagadnień, a co z tym się wiąże znajdują się w wielu aktach prawnych. Regulacje prawne dotyczące azbestu i wyrobów zawierających azbest zostały oparte na przepisach obowiązujących w Unii Europejskiej.

W niniejszym opracowaniu omówiono podstawowe akty prawne, regulujące zasady postępowania z azbestem oraz z wyrobami go zawierającymi na terytorium Polski.

3.1. Regulacje ustawowe

1. *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U z 2004 r. Nr 3, poz.20 z późn. zm.). Ustawa zakazuje wprowadzania na obszar kraju azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Nowelizacja wprowadzona ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. „o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest” (Dz. U. Nr 10, poz. 72, z 2005 r.) stanowi, że od dnia 1 stycznia 2005 r. w Polsce - podobnie jak w całej Unii Europejskiej – obowiązuje zakaz stosowania i obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.
2. *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. — Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.), Określa zasady przewozu koleją towarów niebezpiecznych, obowiązki uczestników tego przewozu, zasady dokonywania oceny zgodności ciśnieniowych urządzeń transportowych, uprawnienia doradcy do spraw bezpieczeństwa przewozu oraz organy i jednostki właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach;
3. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.). Ustawa ta jest podstawowym aktem prawnym w prawodawstwie polskim, regulującym zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a szczególności ustaliła m.in. obowiązek składania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, a także osoby prawne stosownych informacji o rodzaju, ilości

i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (w tym również azbestu).

4. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach* (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 185 poz. 1243z późn. zmianami). Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek uzyskania przez wytwórcę odpadów niebezpiecznych (wykonawcę prac usuwania wyrobów zawierających azbest) zatwierdzenia – przez właściwego marszałka województwa – programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest).

Wytwórcy odpadów zawierających azbest muszą zatem zalegalizować swoją działalność w tym zakresie zgodnie z w/w przepisami.

5. *Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy* (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.). Określa zasady sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy.
6. *Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. z 2001r., Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.).
7. *Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych* (Dz. U. Nr 199, poz. 1671, z późn. zm.).
8. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym* (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1495z późn. zmianami).

3.2. Akty wykonawcze

1. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów* (Dz. U. z 2001r., Nr 112, poz. 1206 z późn. zm.) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:
 - 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
 - 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
 - 10 11 81* - odpady zawierające azbest,
 - 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-

azbestowych,

- 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

2. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska* (Dz. U. z 2009r., Nr 124, poz. 1033 z późn. zm.) określa termin oraz formę składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

3. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny* (Dz. U. z 2002r., Nr 191, poz. 1595 z późn. zm.). W sposób nieselektywny mogą być składowane odpady o następujących kodach:

- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest;
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest;

Odpady te mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Nie można natomiast mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

4. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. z 2002r., Nr 217, poz. 1833 z późn. zm.) określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87z późn. zmianami) określa limity stężenia azbestu w powietrzu. Wartości odniesienia dla azbestu wynoszą odpowiednio:

-dla 1 godziny – 250 włókien/m³

-dla roku kalendarzowego – 2 350 włókien/m³.

5. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów* (Dz. U. Nr 61, poz. 549 oraz z 2009r., Nr 39, poz.320 z późn. zmianami.). Określa m.in. wymagania dotyczące składowania odpadów zawierających azbest.
6. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia* (Dz. U. z 2003r., Nr 120, poz. 1126 z późn. zm.) określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.
7. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. z 2004r., Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089) nakłada na właścicieli lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest - obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia (Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest). Pierwsza kontrola powinna być przeprowadzona w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W/w podmioty przechowują egzemplarz oceny (łącznie ze stosowną dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej. Dla budynków oraz obiektów budowlanych niebędących budynkami, dla których jest prowadzona książka obiektu budowlanego na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, ocena ta powinna być dołączona do książki obiektu budowlanego.)
8. *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy* (Dz. U. z 2004r., Nr 280, poz. 2771 z późn. zm.). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki pracodawcy przy prowadzeniu prac w kontakcie ze szkodliwymi substancjami (w tym z azbestem).

9. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r. w sprawie kursów dokształcających dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. z 2005r., Nr 187, poz. 1571 późn. zmianami).*

10. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. (Dz. U. z 2011 Nr 8, poz. 31 z późn. zm.).* Rozporządzenie wprowadza obowiązek inwentaryzacji przez właściciela lub zarządzającego (osobę fizyczną) miejsc, gdzie był lub jest wykorzystywany azbest - oraz składania corocznie stosownych informacji do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Osoby prawne składają sprawozdania do wojewody.

3.3. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa.

Przepisy określające zasady bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest narzuciły szereg obowiązków, zarówno na właścicieli obiektów i urządzeń, gdzie został użyty azbest jak i na prowadzących wszelkiego rodzaju prace związane z usuwaniem bądź transportem czy umieszczeniem na składowisku wyrobów i odpadów zawierających azbest – procedury postępowania przedstawiono w rozdziałach poniżej.

Grupa I.

Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest

- Procedura 1.** Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.
- Procedura 2.** Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Grupa II.

Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

- Procedura 3.** Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.
- Procedura 4.** Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, oczyszczeniu obiektu (terenu) instalacji.

Grupa III.

Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

- Procedura 5.** Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV.

Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

- Procedura 6.** Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest

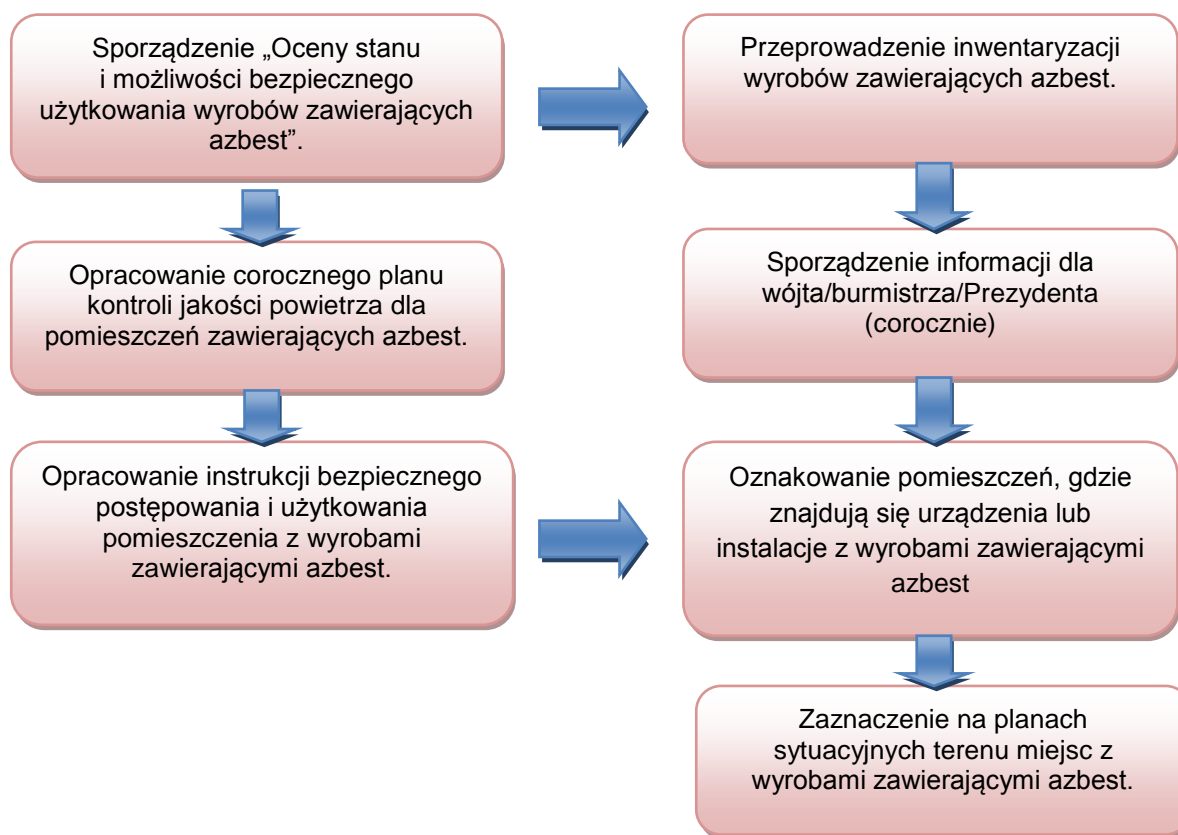
3.4. Obowiązki właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest.

- Procedura 1.** Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

PROCEDURA 1.

Zakres procedury obejmuje przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Źródło: Oczyszczanie z azbestu województwa śląskiego, drogi i możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia - w jednym egzemplarzu „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik 1). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków

poprzedniej „Oceny...” tzn. jeśli podczas przeprowadzonej oceny stwierdzono następującą ilość sumy wszystkich punktów:

- Stopień pilności I od 120 punktów - wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie.
- Stopień pilności II od 95 do 115 punktów - wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku
- Stopień pilności III do 90 punktów - wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat.

Z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się w jednym egzemplarzu ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, ocenę przechowuje się łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej. Dla budynków oraz obiektów budowlanych niebędących budynkami, dla których jest prowadzona książka obiektu budowlanego na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, ocena ta powinna być dołączona do książki obiektu budowlanego.

Właściciel lub zarządca obowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Wzory informacji według załączników:

Załącznik nr 2 – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.

Informacje przedkłada się corocznie celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (zał. nr 4),
- opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,
- zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

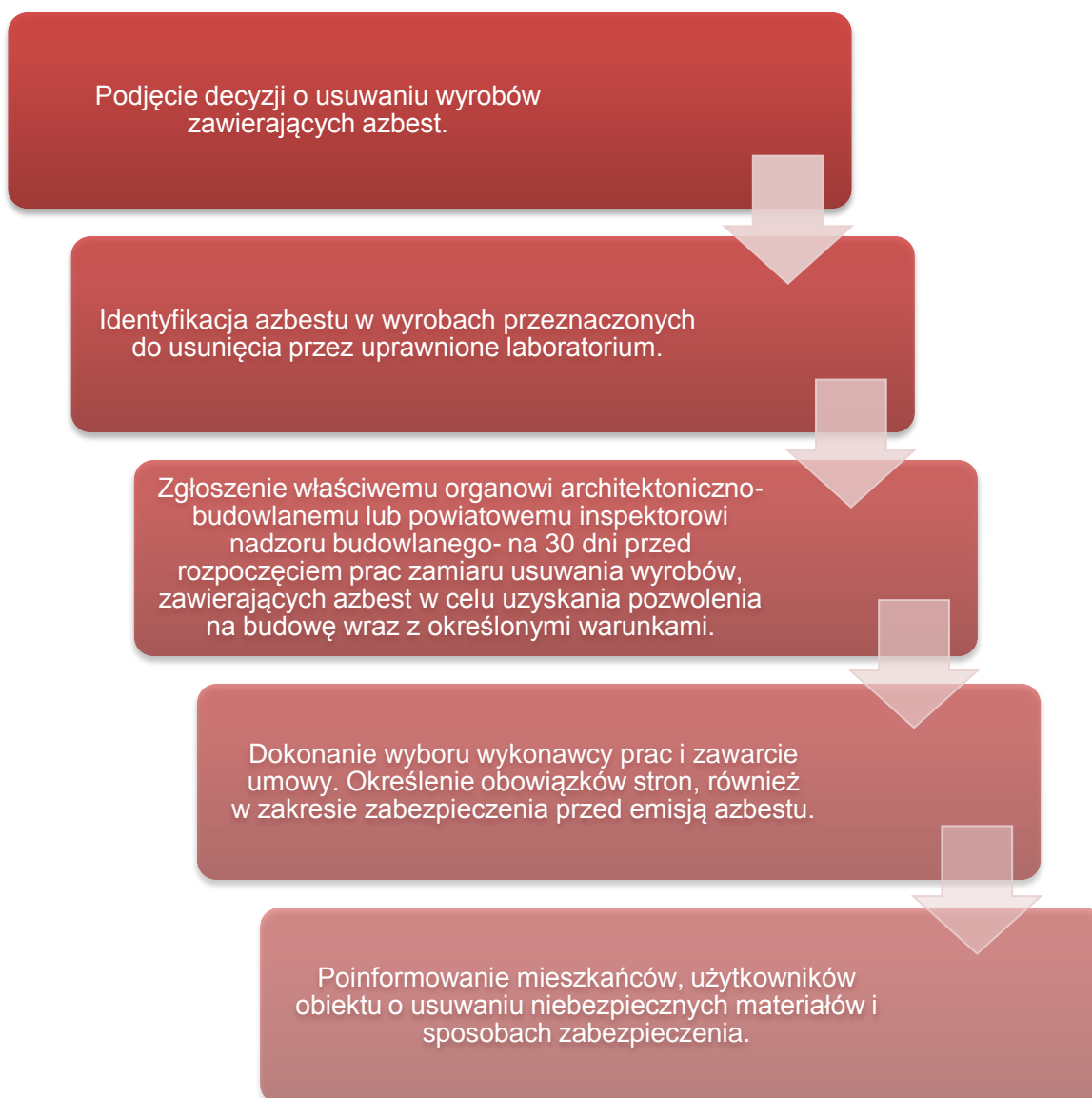
Ponadto jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 (tzw.

„miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

PROCEDURA 2:

Zakres obowiązków obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Źródło: Oczyszczanie z azbestu województwa śląskiego, drogi i możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu. Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny (...)”,
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z art. 30, ust. 7 ustawy – Prawo budowlane (załącznik nr 7). Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac - wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac. Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością. Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

3.5. Obowiązki wykonawcy prac, polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

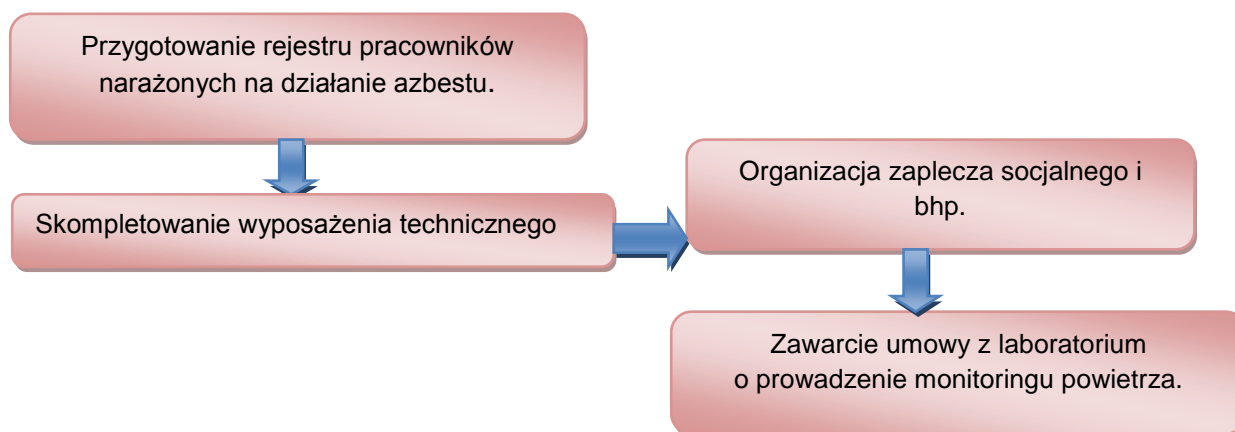
Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji azbestu.

Zakres obowiązków obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

PROCEDURA 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Źródło: *Oczyszczanie z azbestu województwa śląskiego, drogi i możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych.*

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, jest – w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (art. 3 ust 2 pkt. 22) „wytwórcą odpadów - rozumie się przez to każdego, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów, oraz każdego, kto przeprowadza wstępne przetwarzanie, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów; wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej”.

Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Podstawową czynnością będącą obowiązkiem przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 1 Mg rocznie, jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zawierającymi azbest, w której należy podać czas prowadzenia działalności związanej z wytworzeniem odpadów oraz uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, wojewodę lub starostę.

Marszałek województwa zatwierdza programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raport jest obligatoryjnie wymagany a dla pozostałych przedsięwzięć program zatwierdza starosta. (Zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt. 1, 2, ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (Dz. U. z 2010 r., Nr 185, poz.1243 ze zm.),

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program, powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych jakie przewidziano do wytwarzania, a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.

Wytwórca odpadów (wytwarzający rocznie do 0,1 Mg odpadów niebezpiecznych) na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów, opracowuje i składa właściwemu wojewodzie lub staroście informację w 4-ch egzemplarzach (art. 24 ust 1 ustawy o odpadach), o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania. Informacja powinna zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające, do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji, w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie

wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji. Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zatwierdzenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, chyba że działalność taka wymaga zezwolenia.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia umowy konieczne jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać m.in.:

- określenie miejsca wykonywania prac oraz charakteru prac i przewidywanego czasu ich trwania,
- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną „Ocenę stanu (...)”,
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy,
- charakterystykę środków ochronnych użytych do ochrony pracowników i innych osób znajdujących się w miejscu pracy.

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, zwany "Planem Bioz", obejmujący m.in.:

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia,
- informację o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:

- a) określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,
- b) konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed skutkami zagrożeń,
- c) zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,
 - określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
 - wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. (Dz. U. z 2005r. Nr 216, poz. 1824) oraz przez upoważnioną instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Pracodawca jest obowiązany do zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach.

Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest obowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty, którymi są:

- karta ewidencji odpadu (załącznik nr 5),
- karta przekazania odpadu (załącznik nr 6).

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem, odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub przygotowana kwatery na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac.

Jeżeli usuwane są wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 , lub inne, mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych, to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej:

- urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,
- pomieszczenia na szatnie - czyste i brudne,
- pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

Procedura 4. Zakres procedury obejmuje działania od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

PROCEDURA 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji z azbestu.

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac.

Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległość od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Źródło: Oczyszczanie z azbestu województwa śląskiego, drogi i możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,

- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest, powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000kg/m^3 (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych, to powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- komory dekontaminacyjne (śluzy) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac, a miejscem na zewnątrz obiektu,
- zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- inne metody określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000kg/m^3 , a więc płyty i rury azbestowo-cementowe lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie

zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- kartę ewidencji odpadu (załącznik nr 5),
- kartę przekazania odpadów (załącznik nr 6).

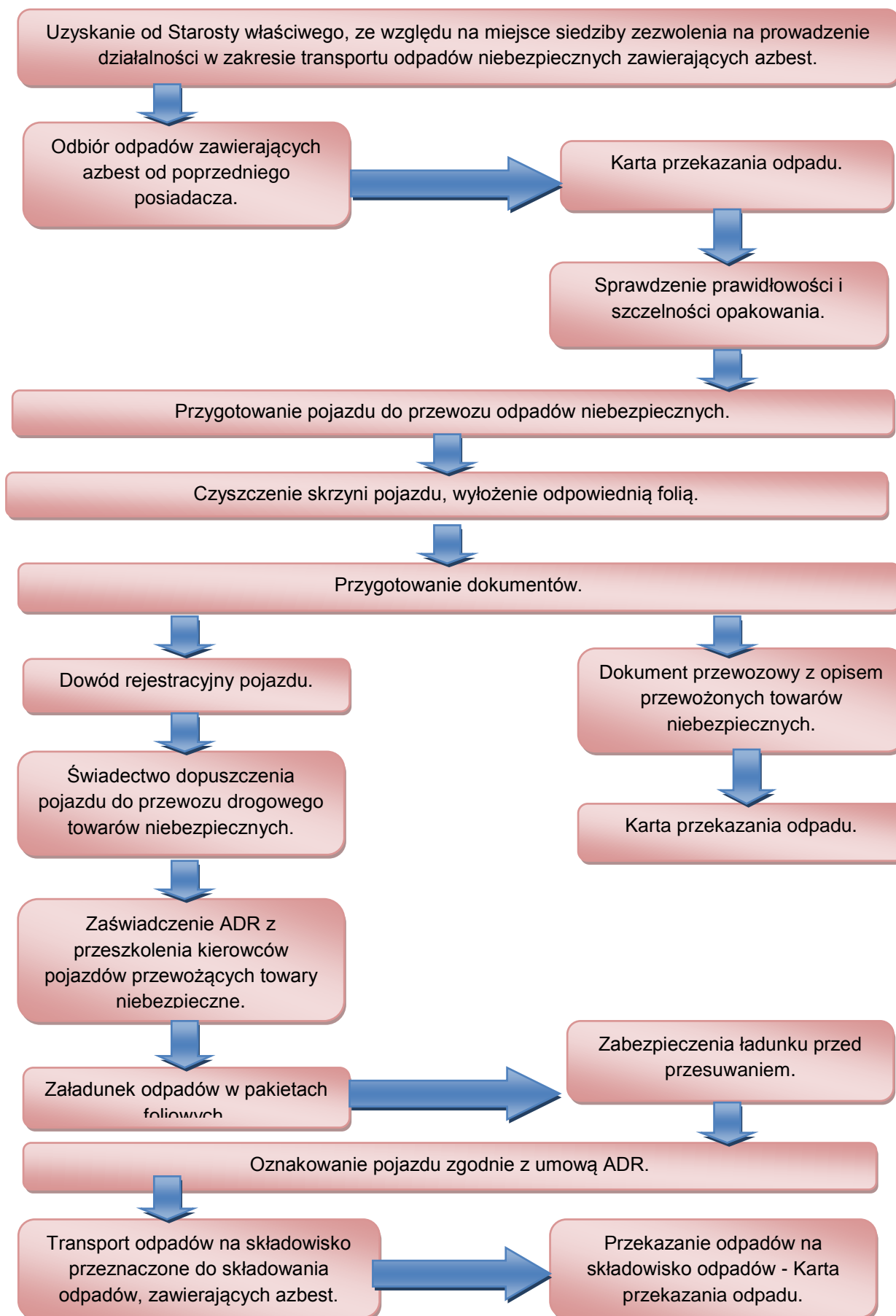
Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysoko-skutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m³ lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

3.6. Zasady postępowania przy transporcie odpadów zawierających azbest.

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres postępowania obejmuje działania począwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego takie odpady – aż do ich przekazania na składowisko odpadów, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

PROCEDURA 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Źródło: Oczyszczanie z azbestu województwa śląskiego, drogi i możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych.

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje wojewoda, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów – po zasięgnięciu opinii właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.

Wniosek o „Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów (art. 28 ust 4 ustawa o odpadach) wydaje się w drodze decyzji na wniosek, który powinien odpowiednio zawierać:

- 1) wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidywanych do zbierania lub transportu; w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- 2) oznaczenie obszaru prowadzenia działalności - w przypadku transportu odpadów lub miejsca prowadzenia działalności - w przypadku zbierania odpadów,
- 3) w przypadku zbierania odpadów wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów, a także opis sposobu dalszego zagospodarowania odpadów,
- 4) wskazanie sposobu i środków transportu odpadów,
- 5) przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów,
- 6) przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów:
 - ❖ Wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do zbierania lub transportu, w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów.
 - ❖ Oznaczenie obszaru prowadzenia działalności.
 - ❖ Wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.

- ❖ Wskazanie sposobu i środków transportu odpadów.
- ❖ Przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów.
- ❖ Przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji przez właściwy organ na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny. W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu – sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu dokształcającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”, sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały

do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie.

Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę,
- klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,
- liczbę sztuk przesyłki,
- całkowitą ilość przewożonych odpadów,
- nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest, obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – zaświadczenie ADR ukończenia kursu doszkalającego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności.

Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nie odblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15mm. Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze.

Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów (np. gwoździ, śrub) niestanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Transportujący odpady powinien odmówić

przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Sztuki przesyłki z odpadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesuwwały się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem.

Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu, należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

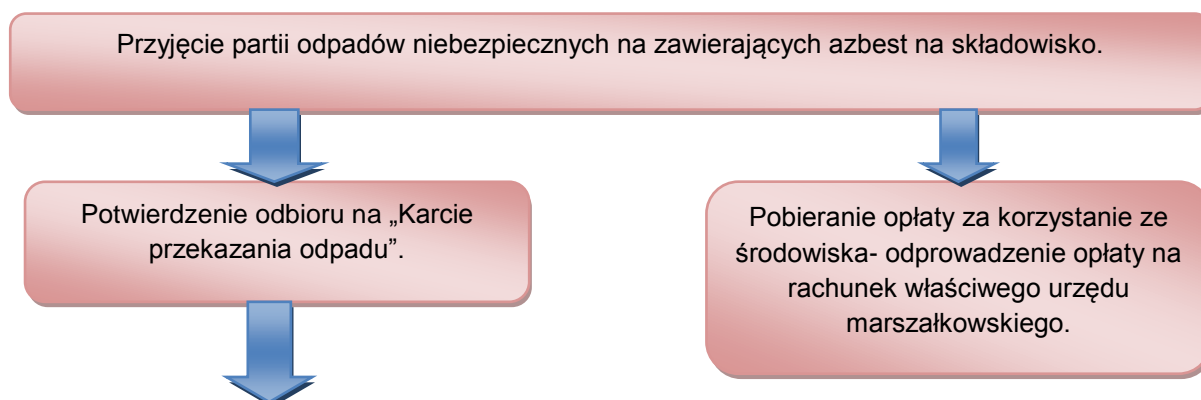
Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na „Karcie przekazania odpadu”.

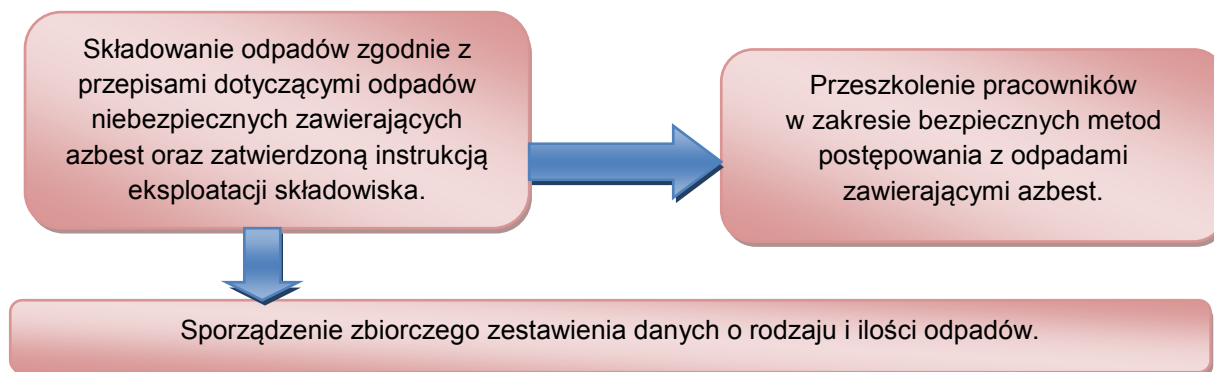
3.7. Zasady składowania odpadów zawierających azbest.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od przyjęcia partii odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

PROCEDURA 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub w wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Źródło: Oczyszczanie z azbestu województwa śląskiego, drogi i możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych.

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w karcie przekazania odpadów przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- zapewnienie deponowania odpadów w sposób niepowodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- wykorzystywać racjonalne pojemność eksploatacyjną składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się.

Zarządzający składowiskiem powinien uzyskać pozwolenie na użytkowanie składowiska po zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji oraz po przeprowadzeniu kontroli przez wojewódzkiego

inspektora ochrony środowiska. Instrukcję eksploatacji składowiska odpadów niebezpiecznych zatwierdza, w drodze decyzji wojewoda.

Kierownik składowiska powinien posiadać świadectwo stwierdzające kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami i m.in. obowiązany jest do prowadzenia ewidencji ilości odpadów przyjmowanych na składowisko.

Zarządzający składowiskiem pobiera od posiadacza odpadów zawierających azbest, opłatę za korzystanie ze środowiska, którą odprowadza na rachunek urzędu marszałkowskiego, właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.

Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni.

Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5 cm.

Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu.

Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Dla składowisk odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* i 17 06 05* nie stosuje się rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów.

Po zakończeniu składowania odpadów zawierających azbest na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem do poziomu terenu, zarządzający składowiskiem powinien

złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Zgodę na zamknięcie składowiska odpadów niebezpiecznych wydaje w drodze decyzji wojewoda po przeprowadzeniu kontroli składowiska przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

3.8. Jakie warunki musi spełnić przedsiębiorca, aby rozszerzyć swoją działalność gospodarczą o demontaż i transport wyrobów zawierających azbest.

Przedsiębiorca, który chce zajmować się demontażem i transportem wyrobów zawierających azbest musi posiadać decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami (PGO) udzielone w trybie art. 21a i art. 21b ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243) - dalej u.o. oraz zezwolenie na transport odpadów udzielone w trybie art. 28 u.o., przy czym w przypadku transportowania odpadów azbestowych ten rodzaj odpadu musi zostać dopisany do zezwolenia, jeśli przedsiębiorca już posiada zezwolenie, co wymaga zmiany dotychczasowej decyzji w trybie art. 155 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.). Prace polegające na demontażu starych pokryć azbestowych wymagają posiadania odpowiedniego wyposażenia technicznego oraz zatrudniania odpowiednio przeszkolonych pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie wyrobów zawierających azbest - zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649). Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest podlegają zgłoszeniu właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami zatwierdza marszałek województwa właściwy dla siedziby lub zamieszkania przedsiębiorcy. Wniosek o wydanie PGO powinien zawierać elementy, o których mowa w art. 21b ust. 1 u.o. Należy go złożyć na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej wytwarzanie odpadów lub dniem zmiany tej działalności wpływającej na rodzaj, ilość wytwarzanych odpadów lub sposób gospodarowania nimi. Dla przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zamkniętych właściwym organem będzie regionalny dyrektor ochrony środowiska. Wśród rodzajów odpadów, jakie

przedsiębiorca będzie wytwarzał w związku ze świadczeniem usług muszą być wskazane odpady zawierające azbest. Termin obowiązywania decyzji wydaje się na czas nie dłuższy niż 10 lat.

4. ZADANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ZAKRESIE USUWANIA AZBESTU.

4.1. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań ustalonych w Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- 1) zadania legislacyjne;
- 2) działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii uniecznawiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
- 3) zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do uniecznawiania włókien azbestowych;
- 4) monitoring realizacji *Programu* przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;
- 5) działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.

Szacuje się, że na terenie kraju nadal użytkowane jest ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest (w latach 2003-2008 usunięto ok. 1 mln ton).

Całkowity koszt realizacji *Programu* w latach 2009-2032 szacowany jest na kwotę ok. 40,4 mld zł, na którą składają się środki własne właścicieli nieruchomości, środki inwestorów, środki z budżetu państwa oraz środki jednostek samorządu terytorialnego.

Koszt realizacji *Programu* oszacowano na podstawie następujących założeń:

- pozostało do usunięcia 14,5 mln ton wyrobów azbestowych, łączny koszt ich demontażu i transportu oraz unieszkodliwienia wytworzonych odpadów zawierających azbest szacuje się na kwotę ok. 40 mld zł,
- koszt budowy 56 składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest oszacowano na kwotę ok. 260 mln zł,
- pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki środki finansowe z budżetu państwa, przeznaczone na wspieranie: opracowania planów usuwania wyrobów zawierających azbest, działań edukacyjno-informacyjnych oraz monitoringu *Programu* określa kwota 53,2 mln zł (0,13%),
- środki finansowe jednostek samorządu terytorialnego przewidywane na opracowywanie i aktualizację planów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz działania edukacyjno-informacyjne szacuje się na kwotę ok. 40 mln zł (0,10%).

Zadania dla samorządów gminnych i powiatowych określone zostały w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”. Na poziomie lokalnym zadania realizują samorządy gminne i powiatowe, poprzez:

Samorząd gminny:

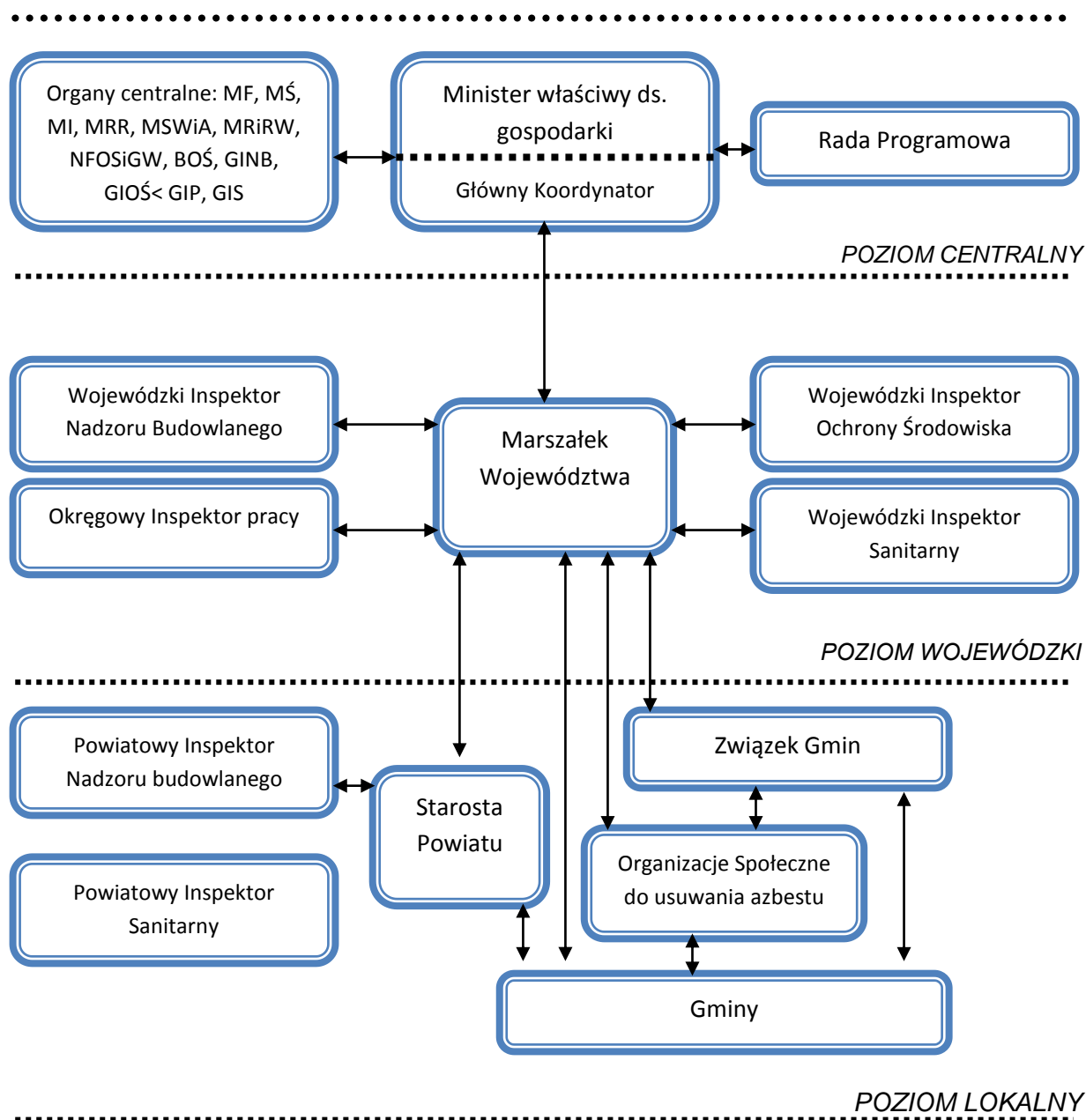
1. gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
3. organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
4. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
5. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
6. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających

azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;

7. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
8. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
9. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Samorząd powiatowy:

1. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
2. współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
3. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
4. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
5. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
6. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
7. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Zgodnie z art. 14 ustawy z dn. 27.04.2001 o odpadach (tekst jednolity: Dz. U. z 2007r. Nr 39 poz. 251 z późn. zm.) również na szczeblu gminnym opracowywany jest plan gospodarki odpadami. Azbest oraz wyroby zawierające azbest zaliczane są do odpadów niebezpiecznych, dlatego też w ww. planie powinien znajdować się stosowny zapis dotyczący usuwania wyrobów zawierających azbest. Podstawą do opracowania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w pierwszej kolejności jest dokonanie rozpoznania stopnia zużycia tych wyrobów zabudowanych na konkretnych obiektach. Uzyskane dane powinny być gromadzone przez samorząd gminy, a następnie

przekazywane do samorządu powiatowego celem opracowania „Programu.” stanowiącego integralną część z programem wojewódzkim.

Tak więc niezbędnym jest rozpowszechnienie wśród społeczności lokalnej informacji o skutkach dla zdrowia i środowiska powodowanych przez azbest i wyroby zawierające azbest, zorganizowanie fachowej pomocy wszystkim właścicielom obiektów przez samorządy powiatów i gmin przy wypełnianiu arkuszy ocen ujętych w rozporządzeniu.

4.2. „Aktualizacja planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego”.

Z informacji zawartych w „Aktualizacji planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego” wynika, iż największy udział w ilości wytworzonych odpadów według statystyki Urzędu Statystycznego w Katowicach ma powiat tarnogórski, katowicki, bytomski oraz miasto na prawach powiatu Dąbrowa Górnicza.

Jednym z priorytetowych celów zapisanych w dokumencie „Aktualizacji planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego” jest uporządkowanie gospodarki odpadami niebezpiecznymi, w tym gospodarki odpadami zawierającymi azbest. Zidentyfikowano następujące problemy związane z odpadami zawierającymi azbest:

- niewystarczający lub całkowity brak wiedzy mieszkańców województwa na temat azbestu, zagrożeń wynikających z nieprawidłowego postępowania z wyrobami azbestowymi i procesów niszczenia wyrobów azbestowych pod wpływem czynników atmosferycznych,
- brak zachęt finansowych ze strony większości gmin i powiatów na usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenów prywatnych posesji,
- niewystarczający lub całkowity brak wiedzy mieszkańców województwa na temat firm i instytucji zajmujących się demontażem pokryć azbestowych oraz ewentualnych zachęt finansowych przysługujących właścicielom posesji z tytułu ich wymiany,
- brak opracowanych gminnych/powiatowych programów usuwania azbestu,
- konieczność likwidacji zagrożeń spowodowanych przez odpady zawierające azbest należące do Przedsiębiorstwa Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja” w Ogrodzieńcu.

Szacuje się, że na terenie województwa śląskiego znajduje się 296 011 Mg odpadów zawierających azbest, w tym:

- ✓ płyty azbestowe – cementowe, wyłącznie osoby fizyczne wynosi 52,12%
- ✓ płyty azbestowe – cementowe, wyłącznie podmioty prawne - 44,35%
- ✓ płyty azbestowe – cementowe, osoby fizyczne i podmioty prawne (m. Bytom, m. Rybnik, m. Siemianowice Śląskie) – 2,02%
- ✓ płyty azbestowe – cementowe, łącznie osoby fizyczne i podmioty prawne – 98,49%
- ✓ pozostałe wyroby zawierające azbest, podmioty prawne – 1,51%.

Zgodnie z założeniami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” ilość ta powinna być całkowicie usunięta do końca 2032 r.

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji ilości wyrobów zawierających azbest największe ilości wyrobów zawierających azbest występują na terenie poniższych powiatów:

- powiat Zawierciański – 93136 Mg
- Sosnowiec – 32765 Mg
- Powiat Częstochowski – 20066 Mg

Do odpadów azbestowych należą także odpady, których liczba jest jednak niewielka, powstające przy demontażu i rozbiórce m.in.: izolacji ognioochronnych i akustycznych, osłon do kanałów spalinowych, kształtek do wentylacji zewnętrznych, osłon rurociągów ciepłowniczych oraz tkanin ognioodpornych (wata i przędza azbestowa, tkaniny termoizolacyjne, taśmy i sznury termoizolacyjne, tektura termoizolacyjna, koce gaśnicze i worki z tkaniny azbestowej). Ponadto do odpadów zawierających azbest zalicza się także zużyte materiały i wykładziny cierne stosowane w hamulcach i sprzęgłach w motoryzacji. Głównym problemem są jednak odpady pochodzące z prac rozbiórkowych w budownictwie.

Cenną inicjatywą dotyczącą pomocy w zakresie usuwania azbestu z obiektów użyteczności publicznej jest możliwość uzyskania pożyczki wraz z dotacją ze środków WFOŚiGW w Katowicach.

W dniu 30 sierpnia 2010 r. Rada Nadzorcza WFOŚiGW w Katowicach zatwierdziła „Szczególne zasady dofinansowania jednostek samorządu terytorialnego przy udziale środków z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne. Cz. III - Usuwanie wyrobów zawierających azbest”.

Beneficjenci:

Beneficjentem końcowym programu są jednostki samorządu terytorialnego.

Rodzaje przedsięwzięć:

WFOŚiGW w Katowicach dofinansowuje przedsięwzięcia z udziałem środków udostępnionych przez NFOŚiGW w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania lub zabezpieczania odpadów zawierających azbest, zgodnie z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Warunki dofinansowania:

- ✓ Kwota dofinansowania przedsięwzięcia wynosi do 100% jego kosztów kwalifikowanych, w tym do 50% kosztów kwalifikowanych, ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW, w formie dotacji, a pozostałą część dofinansowania ze środków WFOŚiGW w formie pożyczki. Minimalna pożyczka ze środków WFOŚiGW na realizację przedsięwzięcia stanowi 35% kosztów kwalifikowanych.
- ✓ Przedsięwzięcie określone we wniosku o udzielenie dofinansowania nie zostało zakończone przed dniem złożenia wniosku o udzielenie dofinansowania,
- ✓ Przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy, w której została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest.
- ✓ Przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy posiadającej program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest i jest z nim zgodne.
- ✓ Przy określaniu intensywności dofinansowania uwzględnia się przepisy dotyczące dopuszczalności pomocy publicznej.
- ✓ W przypadku dofinansowania przekazywanego za pośrednictwem jednostki samorządu terytorialnego, zasady pomocy publicznej stosowane są w odniesieniu do ostatecznych odbiorców korzyści. Podmiotem udzielającym pomocy ostatecznemu odbiorcy, zobowiązanym do zapewnienia zgodności pomocy publicznej z zasadami jej udzielania oraz realizacji innych obowiązków podmiotu udzielającego pomocy jest w takiej sytuacji dotowana jednostka samorządu terytorialnego.

Koszty kwalifikowane:

Kosztami kwalifikowanymi są koszty niezbędne do osiągnięcia efektu ekologicznego i obejmują wyłącznie koszty demontażu, zbierania, transportu i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest.

Kryteria wyboru przedsięwzięć:

WFOŚiGW udzielając dotacji z udziałem środków udostępnionych przez NFOŚiGW uwzględnia efektywność kosztową oraz stopień pilności usunięcia i unieszkodliwienia lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest na podstawie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” wykonanej zgodnie ze wzorem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2010 Nr 162, poz.1089).

W dniu 13 października 2010 r. Zarząd WFOŚiGW w Katowicach zatwierdził kolejny „Regulamin dofinansowania ze środków WFOŚiGW zadań z zakresu demontażu, transportu i unieszkodliwiania azbestu”.

Regulamin dotyczy dofinansowania realizacji przedsięwzięć na terenie województwa śląskiego polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu.

Wysokość i forma dofinansowania:

1.1 Realizacja zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu z budynków służby zdrowia, oświaty i opieki społecznej może być dofinansowana w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych, w tym w formie dotacji do 80%.

1.2 Realizacja zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu w ramach programów obszarowych dotyczących budynków stanowiących własność osób fizycznych może być dofinansowana w formie pożyczki w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych. Wnioskodawcą jest jednostka samorządu terytorialnego, która przedkłada zbiorczy wniosek obejmujący budynki wszystkich zainteresowanych mieszkańców.

1.3 Realizacja zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu z budynków, w których utworzono wspólnotę mieszkaniową może być dofinansowana w formie pożyczki do 100% kosztów kwalifikowanych. Wnioskodawcą może być jedynie wspólnota.

1.4 Realizacja zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu z pozostałych obiektów budowlanych może być dofinansowana w formie pożyczki w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych.

1.5 Wnioskodawca nie jest zobowiązany do przeznaczenia umorzonej kwoty pożyczki na nowe zadanie ekologiczne.

Warunki dodatkowe:

- ✓ Obiekty objęte wnioskiem o dofinansowanie muszą być zakwalifikowane do I stopnia pilności w „Ocenie stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”, wykonanej zgodnie ze wzorem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 05.08.2010 roku w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 162, poz. 1089).
- ✓ Koszty kwalifikowane stanowi suma kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwienia poprzez składowanie odpadów zawierających azbest.

Jako potwierdzenie wykonania zadania oraz osiągnięcia zakładanych efektów ekologicznych i rzeczowych wnioskodawca zobowiązany jest przedłożyć m.in.:

- ✓ kserokopie zezwoleń na wytwarzanie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest wydanych podmiotom świadczącym usługi w zakresie demontażu, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest,
- ✓ kserokopie kart przekazania odpadów zawierających azbest w celu ich unieszkodliwienia na odpowiednim składowisku odpadów azbestowych.

Reasumując pomoc finansowa Funduszu obejmuje 100% (w tym możliwość uzyskania 50% dotacji ze środków NFOŚiGW), kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwienia azbestu pochodzącego z obiektów budowlanych, zakwalifikowanych do I stopnia pilności usunięcia azbestu.

Usuając azbest z obiektów służby zdrowia, oświaty i opieki społecznej Inwestor może otrzymać 80% dotacji.

Na terenie województwa śląskiego eksploatowane są następujące składowiska odpadów azbestowych:

1. Składowisko odpadów azbestowych w Dąbrowie Górniczej wyłącznie na potrzeby własne. Wolna pojemność 552 m³. Właścicielem jest Arcelor Mittal Poland S.A.
2. Kwatera X na odpady azbestowe w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Dąbrowie Górniczej. Wyłącznie na potrzeby własne. Wolna pojemność 258 m. Właścicielem składowiska jest Koksownia Przyjaźń Sp. z o.o.
3. Sektor III na odpady azbestowe, w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Knurowie Składowisko jest ogólnodostępne wyłącznie

- dla odpadów azbestowych z terenu województwa śląskiego. Wolna pojemność 280 090 m³. Kody przyjmowanych odpadów 170601, 170605. Właścicielem jest PPHU KOMART Sp. z o.o.
4. Subkwatery na odpady zawierające azbest w ramach sektora III składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Jastrzębiu Zdrój. Składowisko ogólnodostępne COFINCO - POLAND Sp. z o.o., Jastrzębie Zdrój. Adres: Wolna pojemność 50 m³. Kody przyjmowanych odpadów 170601, 170605. Przewidywana jest rozbudowa składowiska o pojemność 40 000 m³. Właściciel jest COFINCO - POLAND Sp. z o.o.
 5. Składowiska planowane w ramach Kompleksowego Systemu Gospodarki Odpadami w Sosnowcu wyłącznie dla terenu Sosnowca.. Planowana pojemność 26 000 m³. Planowana data uruchomienia 2013 r. Właściciel - Zakład Składowania Odpadów Sp. z o.o. w Sosnowcu.
 6. Planowane - Kwatery na odpady niebezpieczne zawierające azbest na terenie składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Świętochłowicach. Planowana pojemność 18 000 m³. Zarządca Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.

Do końca 2002 roku składowiska przyjęły łącznie 2 328 Mg odpadów zawierających azbest. Zaznaczyć należy, że składowiska te nie są jeszcze w pełni wykorzystane.

Pojemność przestawionych składowisk 364 950 m³ jest wystarczająca do unieszkodliwiania wytworzonych wszystkich odpadów zawierających azbest na terenie województwa śląskiego. Można przyjąć, że składowiska te dysponują wolną pojemnością na poziomie ok. 100 000 m³ w stosunku do przedstawionej w Programie ilości wyrobów zawierających azbest do usunięcia z terenu województwa śląskiego.

Cele

Z uwagi na to, że azbest należy do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzkiego, wyroby zawierające azbest powinny podlegać sukcesywnej eliminacji. Należy również ograniczyć oddziaływanie azbestu na środowisko. Nadrzędnym celem, zgodnym z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” jest usunięcie takich wyrobów do końca 2032 roku. Niezbędne jest również zapewnienie wystarczającej pojemności składowisk w województwie śląskim dla składowania powstających odpadów zawierających azbest.

Prognoza

Ponieważ od 1997 roku obowiązuje ustawa o zakazie stosowania wyrobów azbestowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 3 poz. 20 z późn. zm.) jedynym źródłem powstawania odpadów azbestowych jest i będzie w przyszłości usuwanie wyrobów azbestowych, szczególnie z budownictwa.

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” (POKA) założono, że na terenie województwa śląskiego powinny być unieszkodliwione następujące ilości wytworzonych odpadów zawierających azbest:

- ❖ w latach 2009 - 2012 ---- około 28% odpadów tj. 82 883 Mg (2,07% przyjętej ilości w POKA w skali roku)
- ❖ w latach 2013 - 2022 ---- około 35% odpadów tj. 103 604 Mg (2,03% przyjętej ilości w POKA w skali roku)
- ❖ w latach 2023 - 2032 --- około 37% odpadów tj. 109 524 Mg (2,03% przyjętej ilości w POKA w skali roku)

W Programie przyjęto, że na terenie województwa śląskiego powinny być unieszkodliwione następujące ilości wytworzonych odpadów zawierających azbest:

- w latach 2011 – 2012 około 10% odpadów tj. 29 601 Mg,
- w latach 2013 – 2022 około 40% odpadów tj. 118 404 Mg,
- w latach 2023 – 2032 około 50% odpadów tj. 148 006 Mg.

Zadania:

Organizacyjne:

- zaktywizowanie działań dyspozycyjno - kontrolnych nadzoru usuwania azbestu na terenie województwa śląskiego,
- organizacja kampanii informacyjnej o szkodliwości wyrobów zawierających azbest i bezpiecznym jego usuwaniu,
- prowadzenie akcji informacyjnych w zakresie możliwości finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest, adresów firm mogących dokonywać demontażu tych wyrobów oraz zagrożenia zdrowia związanego z samodzielnym prowadzeniem tych prac,
- opracowanie planu rozmieszczenia na terenie województwa wyrobów zawierających azbest (na podstawie informacji przekazywanych przez samorząd powiatowy),

- opracowanie inwentaryzacji i harmonogramu usuwania wyrobów zawierających azbest w ramach planów gospodarki odpadami,
- podjęcie inicjatyw dotyczących budowy składowisk odpadów azbestowych,
- monitoring prawidłowego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, obejmujący między innymi indywidualnych posiadaczy i firmy dokonujące demontażu tych wyrobów, w szczególności poprzez współpracę powiatowych służb ochrony środowiska i służb nadzoru budowlanego.

Inwestycyjne:

W aspekcie budowy składowisk odpadów azbestowych można rozważyć budowę nowych obiektów bądź wydzielenie kwater na odpady azbestowe na terenie istniejących składowisk odpadów komunalnych.

Sugeruje się również, aby rozważyć możliwości lokalizacji jednego ze składowisk odpadów azbestowych na terenie powiatu zawierciańskiego z uwagi na stosunkowo duże nagromadzenie wyrobów i materiałów zawierających azbest na terenie Ogrodzieńca (związane z produkcją eternitu).

Finansowe:

Z uwagi na wysoki koszt usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych, istotne jest rozszerzenie mechanizmów finansowych wspierających demontaż oraz unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, występujących w miejscach publicznych i indywidualnych gospodarstwach domowych.

Kontynuacja wsparcia finansowego ze środków WFOŚiGW w Katowicach usuwania wyrobów azbestowych z obiektów użyteczności publicznej oraz rozszerzenie możliwości uzyskania pożyczek z częściowym umorzeniem dla prywatnych właścicieli.

4.3. „Plan gospodarki odpadami dla powiatu kłobuckiego”

Plan gospodarki odpadami dla powiatu kłobuckiego przyjęty został przez Radę Powiatu w Kłobucku uchwałą Nr 126/XIII/2004 z dnia 23 lutego 2004 roku.

W powiecie kłobuckim nie była przeprowadzona pełna inwentaryzacja obiektów z wbudowanymi materiałami zawierającymi azbest. W Planie gospodarki odpadami znajdujemy informację, iż ankietyzację mieszkańców przeprowadzono jedynie w gminie Wręczyca Wielka, na podstawie której oszacowano, że 233 155 m² powierzchni dachów w gminie jest pokryte eternitem. Tak więc istnieje pilna potrzeba opracowania systemu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu oraz wykonanie ankietyzacji w innych gminach powiatu oraz powiatowego programu likwidacji azbestu.

Uwzględniając żywotność wyrobów cementowo – azbestowych program zakłada realizację usuwania tych wyrobów z budynków i budowli do 2032r. Do chwili obecnej szacuje się około 90% obiektów zawierających azbest pozostaje niezinventaryzowana. W związku z koniecznością usunięcia materiałów zawierających azbest z dziedziny komunalnej i gospodarczej należy w bliższej i dalszej perspektywie liczyć się ze wzrostem tego odpadu. Jego ilości na terenie powiatu kłobuckiego będą możliwe do oszacowania w wyniku realizacji gminnych przy udziale powiatu programów inwentaryzacji wyrobów azbestowych.

Na terenie powiatu kłobuckiego nie ma możliwości składowania odpadów zawierających azbest. Sugeruje się, aby wszelkie inwestycje związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu podejmowane przez osoby fizyczne były dofinansowywane ze środków publicznych.

Założonym celem do osiągnięcia w gospodarce odpadami niebezpiecznymi przewiduje się unieszkodliwianie odpadów powstających przy demontażu wyrobów zawierających azbest.

4.4. „Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Panki”

Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Panki stanowi część składową Programu Ochrony Środowiska opracowanego w 2004r.

Zgodnie z Planem Poważnym problemem są występujące w około 9% budynków pokrycia dachowe eternitem, który to materiał zawiera bardzo szkodliwy dla zdrowia i życia azbest. Pokrycia dachowe z tak zwanego eternitu, który również zawiera szkodliwy dla zdrowia azbest – szacuje się, że na terenie gminy takie pokrycia dachowe występują w około 9% posesji, a więc w około 250 gospodarstwach.

Gmina w latach 2004 – 2006 prowadziła akcję informacyjną wśród mieszkańców dotyczącą szkodliwości pokryć dachowych z materiału zawierającego azbest i będzie zachęcała do wymiany tych materiałów.

Na terenie Gminy nie ma magazynów i składowisk materiałów czy odpadów niebezpiecznych dla zdrowia i życia ludności, takich jak np. azbest, rtęć, przeterminowane środki ochrony roślin itp.

Zgodnie z Planem gmina zobowiązuje się do stworzenia bezpiecznych warunków zbierania odpadów powstających przy wymianie pokryć dachowych i ich wywozu z terenu gminy celem ich bezpiecznego unieszkodliwiania. Gmina planuje również dofinansowanie przedsięwzięć związanych z wspomaganie pilotowych zadań związanych z unieszkodliwianiem azbestu w środowisku.

5. GOSPODAROWANIE WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST W GMINIE PANKI

5.1. Wyroby zawierające azbest w gminie Panki – rodzaj i ilość – prognoza.

W maju 2011 r. na zlecenie Urzędu Gminy w Pankach przeprowadzono inwentaryzację azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Panki. Narzędziem użytym do procesu inwentaryzacji było przeprowadzenie spisu z natury skierowanego do właścicieli budynków na terenie gminy. Spis z natury posłużył do określenia ilości, rodzaju i miejsca występowania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Inwentaryzacja została przeprowadzona z podaniem nr działek i obrębów ewidencyjnych.

Urząd Gminy Panki posiadał pewne informacje na temat wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie gminy zebrane od mieszkańców poprzez ankietyzację. Jednakże nie wszyscy mieszkańcy przekazali informacje na temat wyrobów zawierających azbest do Urzędu Gminy. Dzięki dofinansowaniu otrzymanym od Ministerstwa Gospodarki możliwe było przeprowadzenie dokładnej inwentaryzacji oraz zaktualizowanie zebranych już informacji.

Informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – stan na maj 2011r. stanowi załącznik nr 8 do niniejszego Programu.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji (na podstawie spisu z natury) stwierdzono, iż na terenie gminy Panki występują wyroby zawierające azbest w postaci:

- płyt falistych oraz płaskich cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych, elewacjach budynków mieszkalnych oraz budynków zabudowy gospodarczej – 421 lokalizacji;

Do obliczeń prognozy ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych dzielnicach przyjęto wskaźniki obliczone na podstawie danych liczbowych powierzchni występowania azbestu zebranych w gminie Panki. Wskaźniki te wyrażają ilość odpadów azbestowych (w m² i Mg) przyjmując przelicznik, iż 1 m² powierzchni zawierającej azbest jest równy 11,0 kg azbestu.

Dokonano szacunkowych obliczeń ilości odpadów zawierających azbest przypadającą na 1 mieszkańca w gminie Panki w oparciu o dane dotyczące liczby mieszkańców, podane przez Urząd Gminy oraz powierzchni wykorzystania tego odpadu niebezpiecznego, znanego z przeprowadzonego spisu z natury u mieszkańców gminy. Obliczenia ilości odpadów zawierających azbest stosowanych na terenie gminy, według powyższych założeń przedstawiono w tabeli 2 poniżej.

Tabela 2. Oszacowanie ilości odpadu azbestowego w m² z uwzględnieniem obrębów gminy Panki.

Lp.	Obręb	Powierzchnia azbestu [m ²]	Ilość azbestu w Mg
1.	Praszczyki	6 389	70,28
2.	Jaciska	3 441	37,85
3.	Cyganka	3 645	40,10
4.	Pacanów	2 933	32,26
5.	Aleksandrów	3 254	35,79
6.	Ślusarze	2 180	23,98
7.	Janiki	4 258	46,84
8.	Kawki	6 835	75,19
9.	Żerdzina	3 746	41,21
10.	Koski	1 292	14,21

11.	Kostrzyna	2 740	30,14
12.	Kotary	547	6,02
13.	Panki	11 881	130,69
14.	Konieczki	6 250	68,75
15.	Kałmuki	2 276	25,04
16.	Zwierzyniec III	7 370	81,07
Razem		69 037	759,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji.

W oparciu o powyższe zestawienie oraz biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców w gminie Panki (4 987) stwierdza się, iż na jednego mieszkańca gminy Panki przypada 13,84 m² odpadów zawierających azbest.

W wyniku przeprowadzonego spisu z natury dotyczącego inwentaryzacji azbestu stwierdzono:

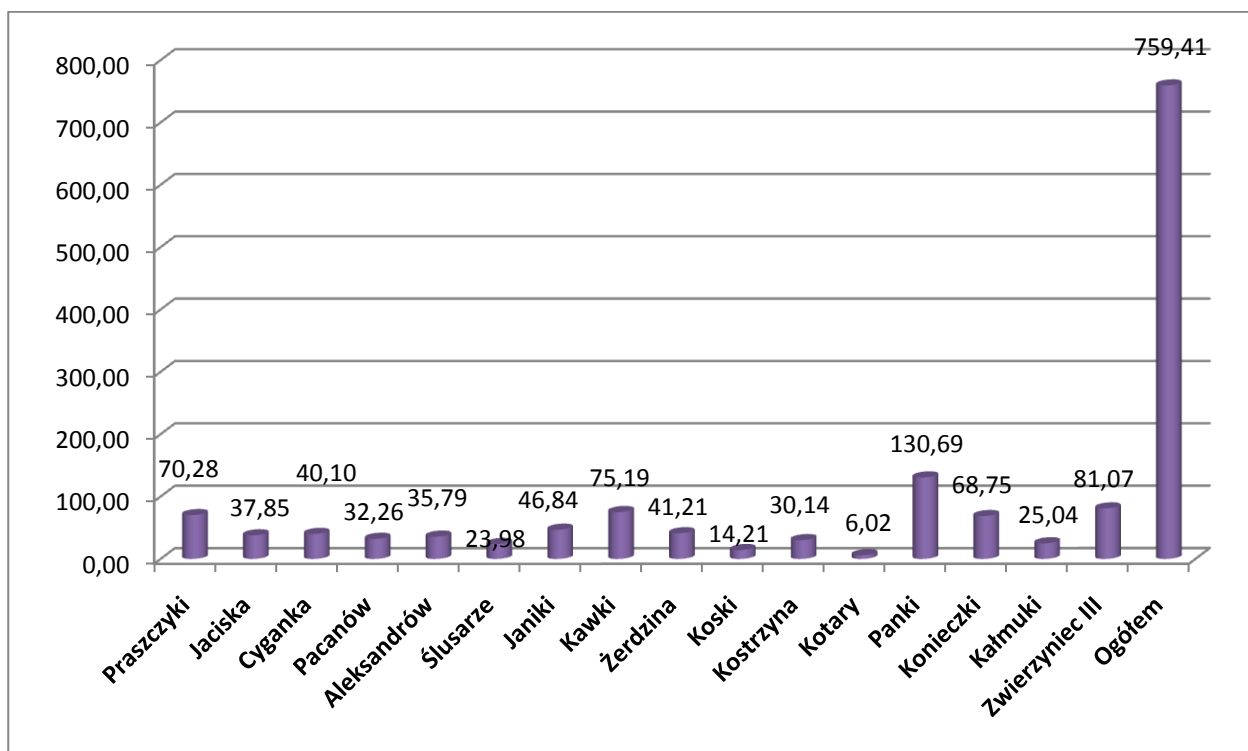
Tabela 3. Oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest w gminie Panki

Lp.	Miejscowość	Ilość Mg	Ilość m ²
1	Gmina Panki - ogółem	759,41	69 037

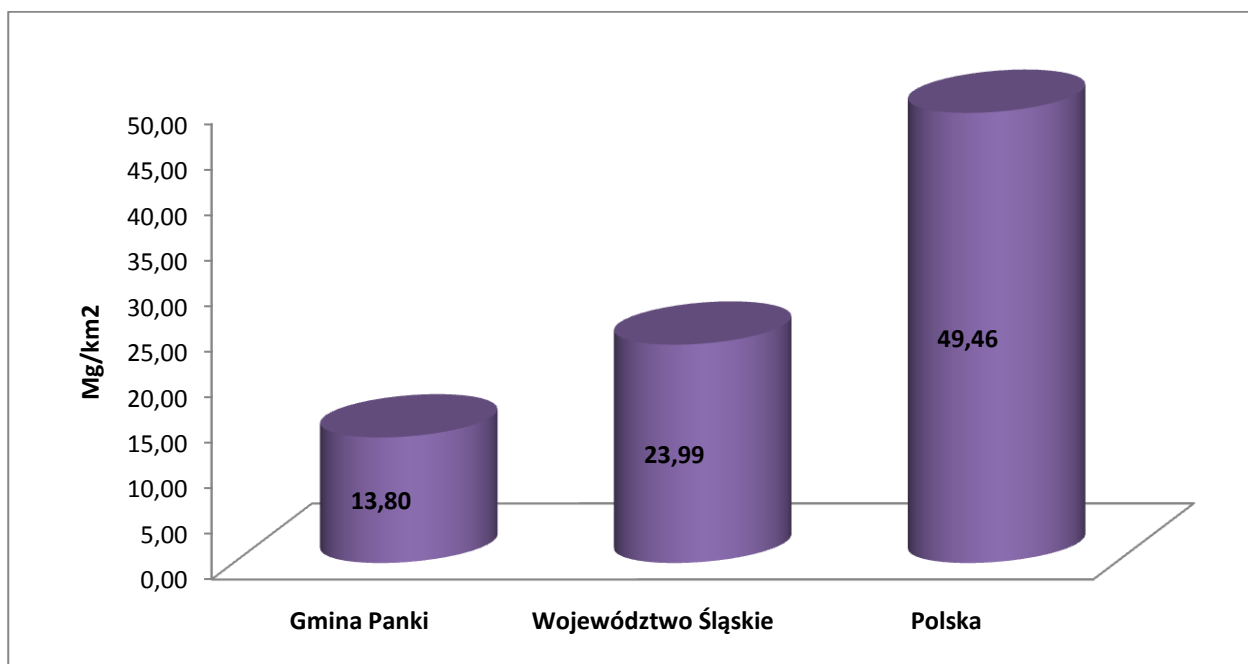
Źródło: Opracowanie własne.

Ilość wyrobów zawierających azbest na obszarze gminy Panki można oszacować na około 69 037m² co daje ilość 759,41 Mg tego odpadu.

Rys. 6. Wykres przedstawiający oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych obrębach gminy Panki w Mg

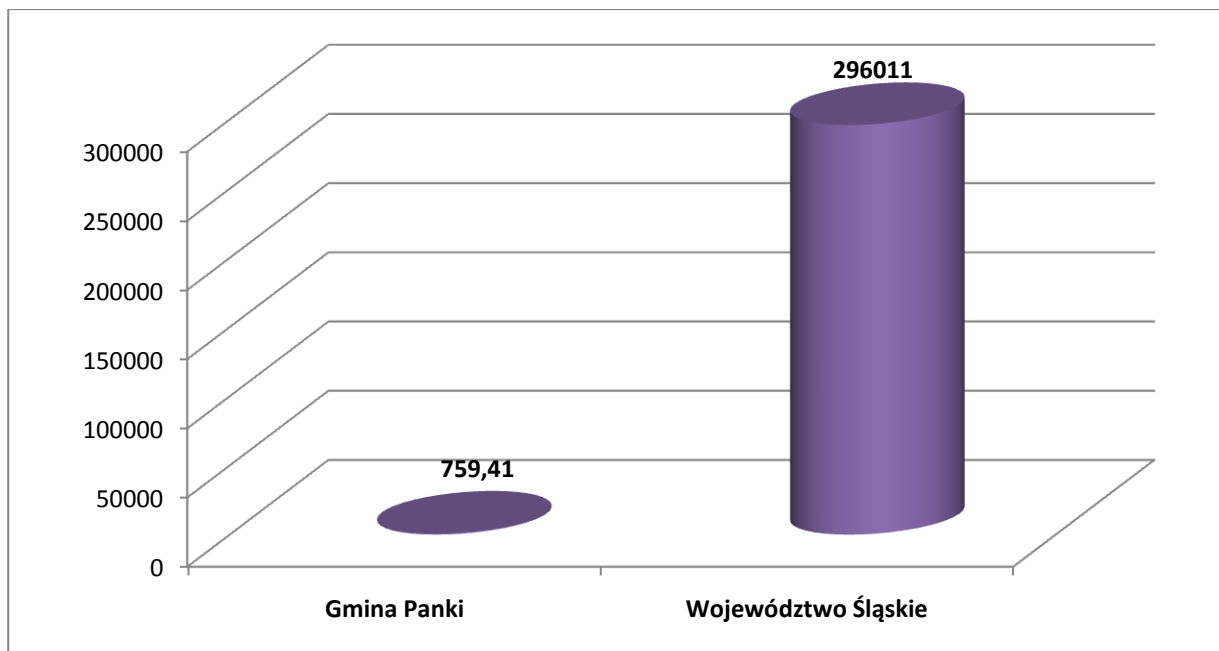

Źródło: Opracowanie własne.

Rys. 7. Wykres przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na km² powierzchni gminy Panki bez uwzględnienia rur wodociągowo-kanalizacyjnych.

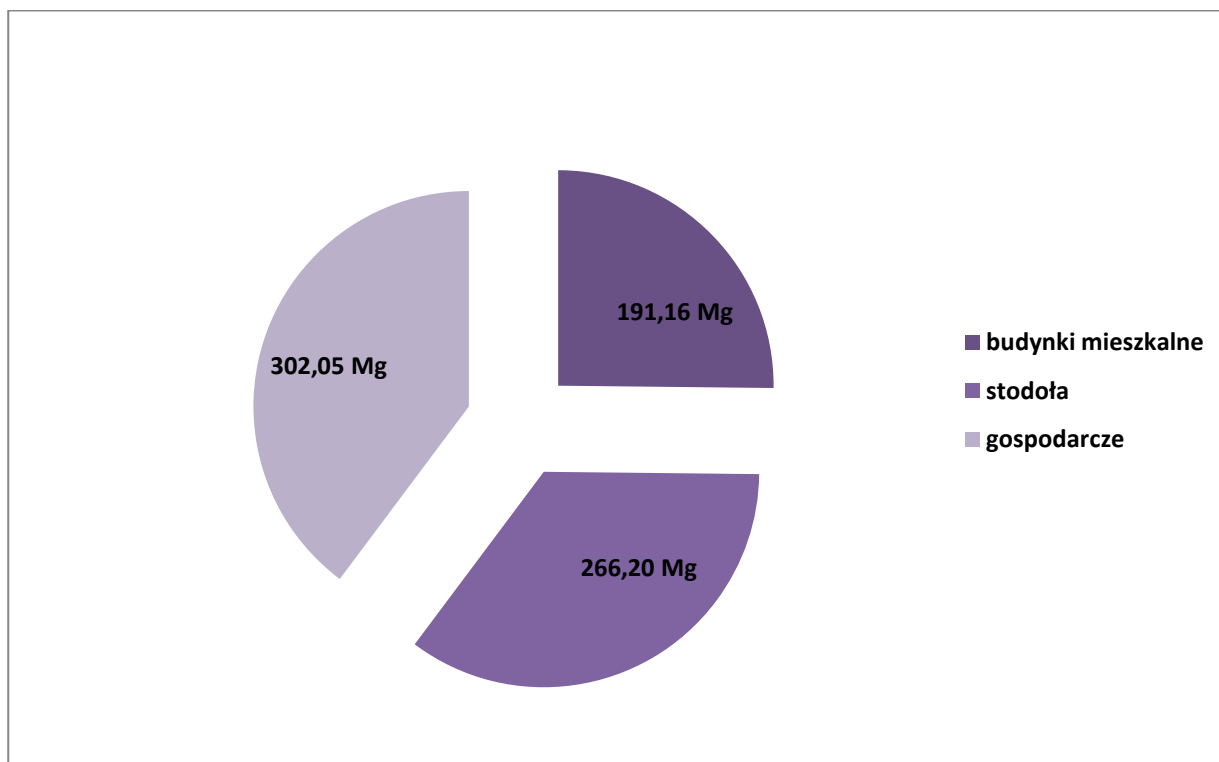
Źródło: Opracowanie własne.

Rys.8. Wykres przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest w Mg

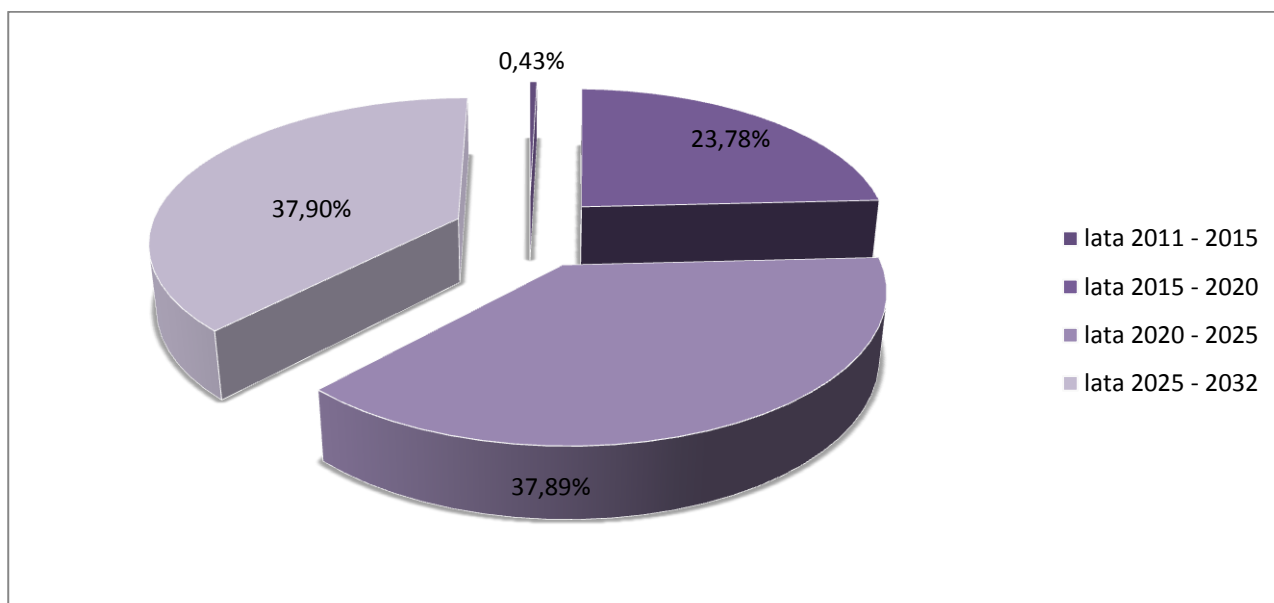
Źródło: Opracowanie własne.

Rys.9. Wykres przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest z uwzględnieniem rodzaju miejsca występowania.

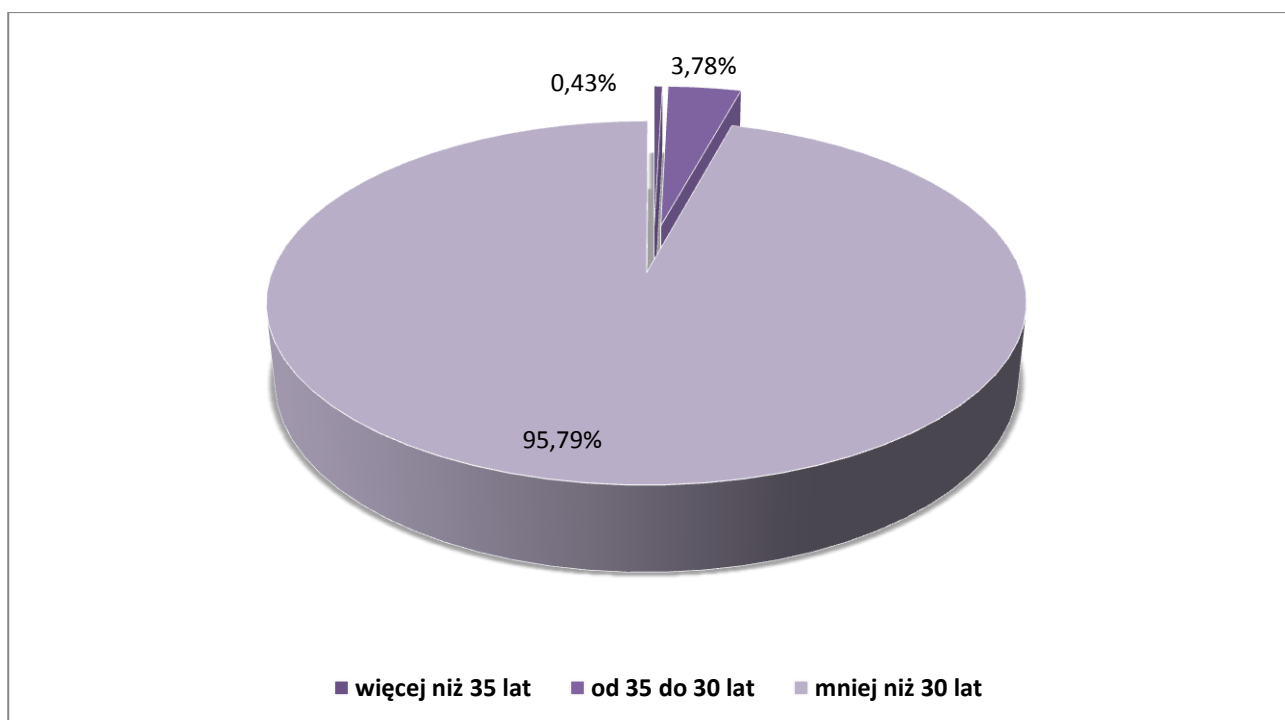
Źródło: Opracowanie własne

Rys. 10. Procentowy udział stopnia pilności planowanego terminu usuwania azbestu z obiektów będących własnością osób fizycznych zobrazowane na podstawie spisu z natury.

Źródło: Opracowanie własne.

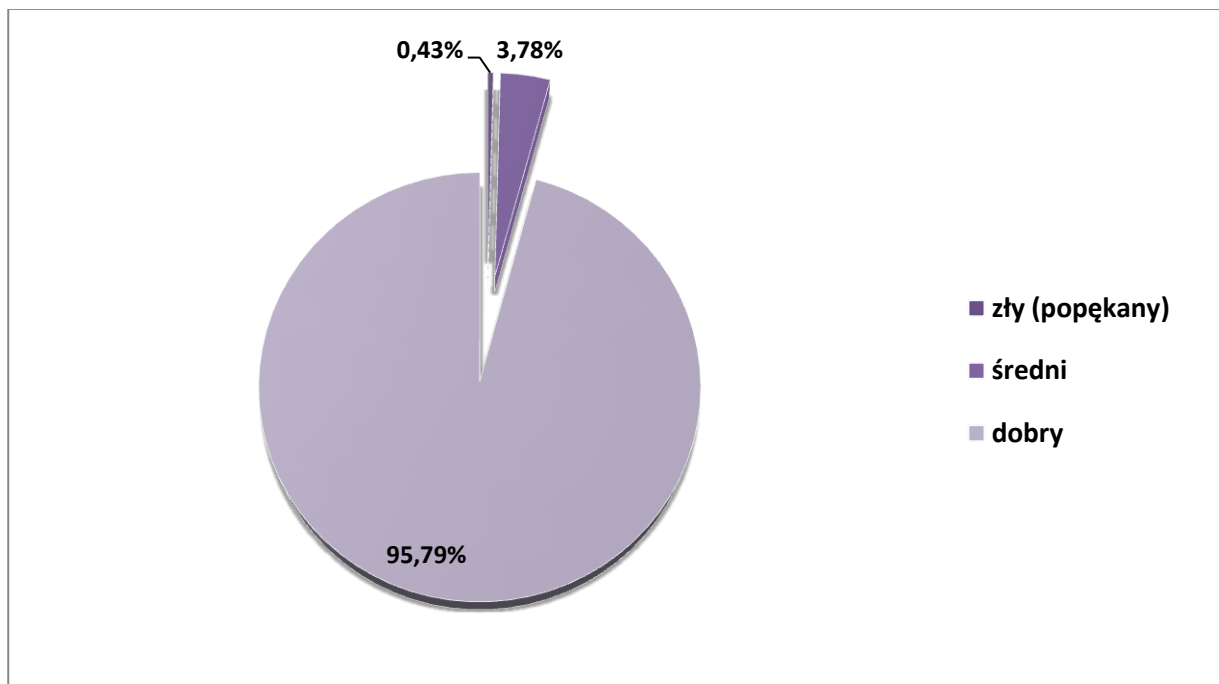
Rys. 11. Lata pochodzenia (montażu) wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na podstawie spisu z natury – procentowy udział.

Źródło: Opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę oszacowany wiek wyrobów azbestowych na powyżej 35 lat należy oczekiwać, że ok. 0,5% elementów zawierających azbest w obiektach zabudowy indywidualnej utraciło już swoje walory użytkowe i ze względu na bardzo zły stan techniczny wyroby te powinny zostać jako pierwsze usunięte.

Rys. 12. Procentowy udział oceny stanu wyrobów zawierających azbest na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji.

Źródło: Opracowanie własne.

5.2. Kierunki i możliwości utylizacji odpadów zawierających azbest w gminie Panki.

Nie przewiduje się wzrostu ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Panki z uwagi na obecny całkowity zakaz ich stosowania oraz możliwości skorzystania z dotacji na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Według orientacyjnych informacji od mieszkańców gminy podczas przeprowadzonej inwentaryzacji można stwierdzić, że znikoma część wyrobów zawierających azbest została już usunięta w ubiegłych latach.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 roku w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001r., Nr 112, poz. 1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających

azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04*-odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo - azbestowych,
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* -zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest,

Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych.

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, które wyróżniono na podstawie:

- ilości azbestu,
- stosowanego spoiwa,
- gęstości objętościowej wyrobu.

Klasa I obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m^3 definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu, stosowane przez pracowników w celach ochronnych (np. koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCW, materiały i wykładziny cierne).

Klasa II obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m^3 definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np. pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka

tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Z zaliczanych do tej klasy wyrobów najbardziej w Polsce rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty azbestowo-cementowe „karo” stosowane jako pokrycia dachowe, szczególnie na terenach wiejskich, oraz płyty płaskie, wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym na osiedlach miejskich. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo - cementowe, z których należy wymienić przede wszystkim rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypy.

Podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich bezpieczne składowanie. Poniżej zestawiono składowiska w województwie śląskim przyjmujące odpady zawierające azbest:

1. Składowisko odpadów azbestowych w Dąbrowie Górniczej wyłącznie na potrzeby własne. Wolna pojemność 552 m³. Właścicielem jest Arcelor Mittal Poland S.A.
2. Kwatera X na odpady azbestowe w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Dąbrowie Górniczej.
3. Sektor III na odpady azbestowe, w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Knurowie. Właścicielem jest PPHU KOMART Sp. z o.o.
4. Subkwatery na odpady zawierające azbest w ramach sektora III składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Jastrzębiu Zdrój. Właściciel jest COFINCO - POLAND Sp. z o.o.

Na terenie gminy Panki nie ma składowiska, które mogłoby przyjmować odpady zawierające azbest.

Wyroby zawierające azbest mogą być demontowane lub zabezpieczane na krótki okres czasu. Zabezpieczanie polega na pokryciu powierzchni wyrobu zawierającego azbest specjalnymi preparatami. Zabezpieczać można jedynie wyroby będące w dobrym stanie technicznym, co wynika z obowiązujących przepisów. Dzięki takim działaniom włókna azbestu zostają trwale związane i oklejone, co ogranicza ich przedostawanie się do środowiska.

Konieczność przeprowadzenia prac demontażowych istnieje w przypadku, gdy płyty elewacyjne są uszkodzone lub zniszczone lub też zostały zamontowane na podłożu drewnianym.

5.3. Strategia w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Ramową strategię Programu przedstawiono mając na względzie cele i dwie grupy zadań, (w tym organizacyjnych i inwestycyjnych).

Zadania pozainwestycyjne zmiierzają do:

- rzetelnego i kompletnego rozpoznania ilości i stanu wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie poszczególnych sołectw gminy Panki,
- opracowanie harmonogramu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych wraz z zaleceniami i wytycznymi dla dzielnic, administracji osiedli mieszkaniowych i obiektów komunalnych dotyczących sposobów bezpiecznego z wyrobami zawierającymi azbest,
- zintensyfikowania kontroli tzw. "dzikich wysypisk odpadów" gdzie znajdują się także odpady azbestowe,
- organizacji kampanii informacyjnej o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- weryfikacji skali problemu obecności materiałów zawierających azbest na obszarze gminy Panki w oparciu o program wojewódzki,
- usprawnienia monitoringu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i składowania odpadów azbestowych,
- wdrożenia monitoringu realizacji gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- intensyfikacji procesu poszukiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania,

Zadania inwestycyjne zmiierzają do:

- zwiększenia ilości usuwanych wyrobów zawierających azbest, wyeliminowania negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy Panki spowodowanych azbestem,
- likwidacji negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko naturalne.

5.4. Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 – 2032”.

Proces usuwania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z zapisami krajowego programu, powinien być zakończony 31 grudnia 2032 roku. Wynika to z bardzo dużej ilości tych wyrobów oraz wysokości potrzebnych środków finansowych. Zatem tak długotrwałe zadanie (licząc od 2011 roku ok. 21 lat) wymaga zdefiniowania ramowej strategii w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Ze względu na fakt, że azbest spożyty w wodzie nie jest szkodliwy dla zdrowia człowieka, przyjęto że niniejszy Program nie będzie dotyczył rur azbestowo-cementowych występujących w instalacjach ziemnych. Zastępowanie tych rur wyrobami bezazbestowymi następować będzie sukcesywnie w ramach np. modernizacji sieci wodociągowej oraz zgodnie z wymogami stanu prawnego.

Dla potrzeb niniejszego programu, w ślad za programem krajowym, przyjęto podzielenie okresu do 2032 roku na 4 podokresy, tj.

- okres I: lata 2011 - 2015
- okres II: lata 2015 - 2020
- okres III: lata 2020 - 2025
- okres IV: lata 2025 - 2032

Pomimo, że okresy obejmują 5 letni przedział, sądzimy, że taki podział zapewnia zgodność z programem krajowym i ułatwi ocenę realizacji programu gminnego w kontekście porównań z programem wojewódzkim i krajowym, który został ujęty w „Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego”.

Harmonogram realizacji zadań został sporządzony po analizie stanu gospodarki odpadami azbestowymi, które to opisy stanów zostały opracowane na podstawie przeprowadzonego spisu z natury u mieszkańców gminy Panki, w oparciu o obowiązujące przepisy i akty prawne oraz uzupełniony został o zadania wynikające z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032 ”.

Odpady zawierające azbest, jako odpady niebezpieczne, wymagają szczególnego sposobu postępowania i dlatego powinny być objęte programem likwidacji azbestu i odpadów zawierających azbest. Ważnym aspektem w podejściu do sposobu rozwiązania

problemu usuwania azbestu w gminie jest fakt, iż stosowane w przeszłości w budownictwie i innych dziedzinach gospodarki wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia, dopóki materiały te nie są uszkodzone. Zagrożeniem może być ich niewłaściwe usuwanie, bowiem w czasie obróbki mechanicznej (np. kruszenie, cięcie itp.) następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wchłaniania. W tym kontekście usuwanie pokryć dachowych, elewacyjnych i innych materiałów budowlanych zawierających azbest będzie procesem długotrwałym i w każdym przypadku należy oceniać celowość podejmowania ich demontażu z punktu widzenia ochrony zdrowia i zagrożenia ekologicznego. Proces ten powinien być przeprowadzony ze szczególnym zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Jednocześnie po przeanalizowaniu ankiet przekazanych przez poszczególne sołectwa gminy, dotyczących stanu rozpoznania wyrobów zawierających azbest, stwierdza się bardzo niską znajomość obowiązujących przepisów przez właścicieli i administratorów obiektów budowlanych. Stąd też w niewielkim stopniu została wykonana ocena stanu obiektów budowlanych z elementami zawierającymi wyroby azbestowe, co powinno być wykonane zgodnie z przytoczonym wcześniej rozporządzeniem.

Ze względu na niską znajomość problematyki azbestu wśród mieszkańców gminy Panki w niniejszym Programie zakłada się, iż poprzez odpowiednie działania informacyjno – edukacyjne należy doprowadzić do zapobiegania sytuacjom, w których dochodzi do usuwania wyrobów zawierających azbest na „własną rękę” przez właścicieli obiektów bez żadnego zabezpieczenia i wywożenia ich na dzikie wysypiska. Z uwagi na wysoki koszt usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych istotne jest także zachęcenie do prawidłowego usuwania wyrobów zawierających azbest poprzez dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ich usuwaniem, podejmowanych przez osoby fizyczne, ze środków publicznych oraz zewnętrznych środków pomocowych.

Do tej pory opracowany Program z zakresu ochrony środowiska, to „Gminny Program Ochrony Środowiska dla gminy Panki” wraz z Planem Gospodarki Odpadami opracowany w styczniu 2004r. Aby ujednoczyć horyzont czasowy z obecnie opracowywanym Programem przyjęto okres realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 – 2032”. Umożliwi to między innymi analizę realizacji zadań wspólnie z Planem Gospodarki Odpadami oraz koordynację działań związanych z gospodarką odpadami niebezpiecznymi.

Poniżej w tabeli zestawiono konieczne do realizacji zadania związane z likwidacją odpadów zawierających azbest na terenie gminy oraz zaproponowano okresy ich wykonania (harmonogram). Równocześnie w tabeli tej określono rolę Samorządu Gminnego.

Tabela 4. Harmonogram działań zmierzający do usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Panki na lata 2011 – 2032.

Lp.	Działanie	Termin realizacji	
1.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest: - przygotowanie ulotek informacyjnych o szkodliwości azbestu i o obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania, - przygotowanie stałej informacji, na stronach internetowych, poświęconej tematyce azbestu, - okresowe publikacje w prasie lokalnej dotyczące tematyki -przeprowadzenie kampanii „Szukamy rady na odpady azbestowe”	przez cały okres realizacji programu	
2.	Aktualizacja bazy danych dotyczącej podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Panki.	przez cały okres realizacji programu	
3.	Rozeznanie możliwości pozyskania środków finansowych na demontaż, transport i utylizację wyrobów zawierających azbest.	2011 – 2032	
4.	Opracowanie regulaminu dofinansowania do usuwania wyrobów zawierających azbest.	2011 – 2012	
5.	Opracowanie mapy zagrożeń działania azbestu.	do 2015	
6.	Demontaż, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów użyteczności publicznej i innych będących własnością gminy Panki.	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z zachowaniem kolejności złożenia	2011 - 2032
		Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu	2011 - 2032
		Ogłaszanie przetargów na przewoźnika i wyłonienie wykonawcy zadania, zawieranie kontraktów	2011 - 2032
		Odbiór, transport, unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest	2011 - 2032
7.	Monitorowanie: demontażu, transportu i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Panki	co 4 lata	
8.	Przedstawienie Radzie Gminy sprawozdania z przebiegu realizacji Programu	co 2 lata	

Źródło: Opracowanie własne.

5.5. Oszacowanie kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest na obszarze gminy Panki

Pod pojęciem „usuwanie” rozumie się w tym przypadku: demontaż, transport oraz składowanie. Te trzy etapy likwidacji wyrobów zawierających azbest są przedmiotem określenia kosztów jednostkowych dla podejmujących działania związane z usuwaniem azbestu.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest jest kosztownym przedsięwzięciem. Dla oszacowania prawdopodobnych kosztów przedsięwzięcia, polegającego na demontażu, transporcie oraz składowaniu wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki przyjęto według danych z 2011 roku, koszt 1 m² na 40 zł brutto.

Koszt ten został uwzględniony w Programie po przeprowadzeniu analizy rynku firm i przedsiębiorstw w województwie śląskim zajmujących się usuwaniem, utylizacją, transportem i zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest. Koszty zabezpieczania wyrobów (malowania) są porównywalne z ich usuwaniem.

Całkowity koszt usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki oszacowany jest na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji (spis z natury) i stanowi kwotę ok. 2 761 480 zł brutto.

Wobec czego, przy założeniu realizacji Programu do roku 2032 (ok. 21 lat), roczny koszt usuwania wyrobów zawierających azbest będzie kształtował się na poziomie około 131 500 zł.

Zakłada się, że przyjęcie niniejszego Programu w zakresie pomocy mieszkańcom gminy Panki w postaci dotacji do: odbioru, transportu i składowania odpadów zawierających azbest spowoduje dużą intensywność usuwania azbestu w pierwszym okresie obowiązywania Programu. Wynikiem realizacji Programu będzie stopniowe zmniejszanie się ilości rocznie usuwanego azbestu w latach następnych.

Poniżej w tabeli zestawiono szacunkowe koszty likwidacji wyrobów zawierających azbest w przedziale czasowym i procentowym dla gminy Panki wg ich oszacowanych ilości. Koszty te zestawiono etapowo, przyjmując jako **etap 1** usunięcie od 2011 do 2015 roku 25% wyrobów zawierających azbest, **etap 2** to usunięcie 50% wyrobów zawierających azbest w okresie od 2011 do 2020 roku i **etap 3** to etap usunięcia 75% wyrobów zawierających azbest w latach 2011 – 2025 oraz **etap 4** usunięcie 100% wyrobów zawierających azbest w latach

2011 – 2032. Wyżej przedstawione etapy jak można zauważyć są narastające co 5 lat, usunięcie ok. 25 % wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki - w przeliczeniu na ilość, daje nam około 189,85 Mg, co stanowi ok. 17 259,25 m². Koszt demontażu, transportu oraz składowania (jeden etap) szacowany jest na ok. 690 370 zł brutto.

Tabela 5. Oszacowany koszt usuwania, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

Szacowany koszt usuwania wyrobów zawierających azbest PLN	
Etap 1	690 370,00
25%	
Etap 2	1 380 740,00
50 %	
Etap 3	2 071 110,00
75 %	
Etap 4	2 761 480,00
100 %	

Powołując się na przeprowadzony spis z natury i jego wyniki (rys. 12.) można stwierdzić, iż 0,5% mieszkańców posiadających wyroby zawierające azbest powinna zadeklarować chęć usunięcia tych odpadów w latach 2011 – 2015, ze względu na zły stan azbestu oraz niebezpieczeństwo jakie stwarza dla zdrowia ludzkiego. Koszt usunięcia tych odpadów w podanych latach stanowi ok. 13 000 zł. Zgodnie z powyższym można założyć, że koszty usuwania, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest jest w stanie co rocznie ponieść Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Możliwości i zakres finansowania będzie określał opracowany regulamin.

Finansowanie likwidacji azbestu z terenu gminy Panki może być oparte na środkach pozyskanych z:

- Budżetu Gminy,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach,

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Środków Regionalnego Programu Operacyjnego,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- innych programów Unii Europejskiej,
- środków pochodzących od osób fizycznych.

Planuje się uzyskać środki finansowe na kampanię informacyjno – promocyjną likwidacji azbestu z następujących środków: Ministerstwo Gospodarki lub Wojewoda Śląski. W Programie tym planuje się, iż osobom fizycznym refundowane będzie do 100 % kosztów poniesionych wydatków w postaci dotacji za demontaż, transport oraz składowania (unieszkodliwianie). Powyższe założenia dotyczące refundacji kosztów w postaci dotacji za demontaż, transport oraz składowanie będą ściśle określone w opracowanym Regulaminie oraz dostosowane do ilości środków finansowych pozyskanych z funduszy zewnętrznych.

Powyższe założenia i cele zawarte w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 - 2032” będą realizowane wyłącznie, gdy uda się pozyskać środki finansowe na realizację założonych działań w niniejszym Programie.

5.6. Możliwości pozyskania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu na terenie gminy Panki oraz składowaniem odpadów zawierających azbest

Zgodnie z założeniami Krajowego programu usuwania azbestu koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest mają być finansowane przez właścicieli – zarządców obiektów, w tym prywatnych właścicieli obiektów posiadających wyroby zawierające azbest.

Inicjatywy samorządu terytorialnego, zmierzające do sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych i likwidacji skutków ich szkodliwości dla mieszkańców i środowiska dają możliwości dofinansowania powyższych działań z funduszy jednostek samorządowych, środków celowych funduszy ekologicznych, a także ze środków funduszy Unii Europejskiej. Stąd też rola samorządu w pozyskiwaniu funduszy na wsparcie realizacji Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy ma istotne znaczenie, w szczególności dla prywatnych właścicieli obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest i w następstwie odnowa pokryć dachowych/elewacyjnych obiektów w większości przekracza ich możliwości finansowe.

Program usuwania azbestu dla gminy Panki stanowi podstawowy instrument wspierający pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania zmierzające do oczyszczania terenu z wyrobów zawierających azbest. Specjalne procedury konieczne do wdrożenia przy pracach z azbestem i sposób jego unieszkodliwiania wymagają znacznych środków finansowych. Stąd konieczne jest udzielanie jak najszerszego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest, a także z monitoringiem zanieczyszczenia środowiska azbestem.

Środki z budżetu państwa

W ramach środków budżetu państwa pozostających w dyspozycji Ministra Gospodarki planowane jest finansowanie zadań wspierających realizację *Programu* w latach 2009-2032.

Tabela 6. Wydatki z budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki dla realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Blok	Nazwa zadania	Ogółem	L a t a				
		2009-2032	2009	2010	2011	2012 - 2015	2016-2032
		[mln zł]					
	Ogółem [mln zł]	53,2	4,0	4,0	4,0	16,0	25,2
1	Działania legislacyjne	<i>bez nakładów z budżetu</i>					
2	Działania edukacyjne-informacyjne	12,8	1,3	0,8	0,7	2,8	7,2
3.1	Wsparcie prac przygotowawczych dla oczyszczania z azbestu publicznych terenów i obiektów budowlanych (dokumentacje)	2,9	0,3	0,3	0,3	2,0	-
3.2	Wsparcie opracowania i aktualizacji gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest	10,0	1,3	1,5	1,5	5,7	-
3.3	Wsparcie szkoleń lokalnych	16,3	0	0,6	0,7	3,3	11,7
4	Monitoring realizacji <i>Programu</i>	7,2	0,7	0,5	0,5	1,0	4,5
5	Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia	4,0	0,4	0,3	0,3	1,2	1,8

Środki z funduszy ochrony środowiska

Finansowanie ochrony środowiska regulują przepisy ustawy z dnia 8 października 2010 r. o zmianie ustawy - *Prawo ochrony środowiska*. Finansowanie ochrony środowiska

i gospodarki wodnej, może polegać na udzielaniu dotacji celowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych z budżetu gminy lub budżetu powiatu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji.

Zadania te mogą być finansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz przez powiaty i gminy, do których zadań własnych należy finansowanie ochrony środowiska w zakresie ustalonym w ustawie - Prawo ochrony środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej udzielają dotacji, pożyczek oraz przekazują środki finansowe na podstawie umów cywilnoprawnych.

Do zadań związanych z oczyszczaniem kraju z azbestu można w szczególności zaliczyć :

- 1) przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami;
- 2) przedsięwzięcia z zakresu ochrony powierzchni ziemi;
- 3) rozwój sieci laboratoriów służących ochronie środowiska;
- 4) edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju;
- 5) opracowywanie i wdrażanie nowych technik i technologii w zakresie ochrony środowiska;
- 6) wojewódzkie programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, plany gospodarki odpadami, a także wspomaganie realizacji tych programów i planów;
- 7) współfinansowanie projektów inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska, które mają być współfinansowane ze środków pochodzących z Unii Europejskiej, w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej, a także realizowanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100).

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych. BOŚ współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, w tym funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska. Dzięki temu oferuje szeroką gamę kredytów. Zadania z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest mogą być finansowane poprzez udzielanie następujących rodzajów kredytów:

- 1) kredyty preferencyjne z dopłatami z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do oprocentowania, charakteryzujące się m.in. niższym od

komercyjnego oprocentowaniem i możliwością uzyskania karencji w spłacie kapitału. Warunki udzielania tych kredytów są zróżnicowane, określone w umowie przez konkretny WFOŚiGW (przedsięwzięcie musi wpisywać się w listę priorytetów funduszu);

- 2) kredyty komercyjne ze środków banków zagranicznych - linia KfW5 (*Kreditanstalt für Wiederaufbau*) oraz ze środków banku, w tym w ramach porozumień BOŚ ze sprzedawcami i dystrybutorami wyrobów służących ochronie środowiska.

Środki z Unii Europejskiej

W okresie programowania 2007 - 2013 pomoc finansowa z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej będzie przyznawana w Polsce w ramach poszczególnych programów pomocowych (tzw. programów operacyjnych), stanowiących narzędzia realizacji Narodowej Strategii Spójności.

W zależności od rodzaju programu, beneficjentami mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie, młodzi rolnicy, rolnicy podejmujący działalność nierolniczą.

Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest w latach 2009-2015 może być wspierane ze środków unijnych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych.

Nie ma możliwości oszacowania środków finansowych przeznaczanych w ramach RPO na działania związane z bezpiecznym usuwaniem azbestu, ponieważ jest to zależne od ilości złożonych wniosków w ramach konkursów ogłaszanych w poszczególnych województwach oraz od ilości wybranych projektów do dofinansowania.

Projekty z zakresu remontów lub przebudowy budynków mogą dotyczyć renowacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, renowacji lub adaptacji budynków na cele mieszkaniowe, modernizacji gospodarstw rolnych, a także działań w zakresie ułatwiania startu młodym rolnikom, różnicowania działalności w kierunku nierolniczym, odnowę i rozwój wsi. Wsparcie udzielane jest w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

6. PODSUMOWANIE

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki na lata 2011 – 2032” powstał w celu wyeliminowania zagrożenia pyłami azbestu na terenie objętym Programem. Dzięki temu poza wypełnieniem obowiązków ustawowych poprawiona zostanie jakość powietrza atmosferycznego i nastąpi zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca życia, pracy i wypoczynku. Wzrosną walory turystyczne miejscowości a także w sposób bezpośredni podniosą się wartości nieruchomości jako wolne od azbestu.

Największym źródłem zagrożenia pyłami azbestu są niewątpliwie operacje wykonywane na wyrobach zawierających azbest. Biorąc pod uwagę roboty polegające na demontażu wyrobów zawierających azbest twardy (gęstość powyżej 1000 kg/m³), istniejące wymogi prawne zapewniają dużą prewencję pylenia włókien azbestu (oczywiście pod warunkiem bezwzględnie stosowania się do procedur i przepisów oraz dobrych praktyk przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest). Podobnie sytuacja wygląda, gdy mamy do czynienia z transportem i utylizacją. Dlatego szczególny nacisk należy położyć na taką organizację prac, aby w każdym momencie ich wykonywania odpowiednie organy kontrolne państwa mogły korygować i weryfikować poczynania wykonawców usług z zakresu gospodarki odpadami azbestowymi.

Podstawą do powodzenia Programu jest aktywna polityka informacyjna Urzędu Gminy, w tym rzetelne zarządzanie Programem i współpraca z uczestnikami. Istotna jest również wola i chęć mieszkańców gminy Panki dla zrozumienia idei i przystępowania do demontaży wyrobów zawierających azbest.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu.

W „Programie (...)” zawarte są podstawowe informacje dotyczące właściwości azbestu, jak również określono harmonogram zadań do realizacji, szacując ich koszt w rozbiciu na lata. Określone w harmonogramie zadania uwzględniają rolę samorządów gminnych, samorządu powiatowego i innych jednostek w ich realizacji.

Przedstawiono również szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych obrębach gminy oraz szacunkowe koszty związane z demontażem i ich

utylicacją. W opracowaniu wskazano również możliwości pozyskania środków z różnych źródeł dofinansowania akcji likwidacji wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Panki.

Przewiduje się, że w przypadku pozyskania funduszy unijnych na likwidację azbestu w następnych latach gmina będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości azbestu. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z terenu gminy, co jest celem Programu.

7. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 - Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Załącznik nr 2 - Informacja o wyrobach zawierających azbest

Załącznik nr 3 - Wzór oznakowania dla miejsc zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest.

Załącznik nr 4 - Wzór "Karty Ewidencji Odpadu".

Załącznik nr 5 - Wzór "Karty Przekazania Odpadu".

Załącznik nr 6 - Zgłoszenie przystąpienia do prac polegających na zabezpieczeniu / usunięciu* wyrobów zawierających azbest.

Załącznik nr 7 - Nazwy wyrobów azbestowych i kody odpowiadających im odpadów wraz z przelicznikami.

Załącznik nr 8 - Informacja z inwentaryzacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – stan na maj 2011 r.

Załącznik nr 1

OCENA
stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca / obiektu / urządzenia budowlanego / instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾Numer działki ewidencyjnej²⁾Numer obrębu ewidencyjnego²⁾Nazwa / rodzaj wyrobu ³⁾Ilość wyrobów ⁴⁾Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾

Grupa / Nr	Rodzaj i stan wyrobu	punkty	Ocena
I. Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2.	Tynk zawierający azbest	30	
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)	25	
4.	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			

5.	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6.	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7.	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8.	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem			
9.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10.	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2m)	15	
11.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV. Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych			
14.	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15.	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16.	W systemie wentylacji pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17.	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18.	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem	5	

	wentylacyjnym		
20.	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V. Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej			
21.	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22.	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23.	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24.	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25.	Nie użytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

Stoień pilności I	wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie	od 120 punktów
Stoień pilności II	wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku	od 95 do 115 punktów
Stoień pilności III	wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat	do 90 punktów

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych

grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności.

.....
Oceniający nazwisko i imię

.....
Właściciel / Zarządca

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

-
- 1) Według klasyfikacji wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym - załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).
 - 2) Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym - § 7 wymienionego w odnośniku 1 rozporządzenia.
 - 3) Duże uszkodzenia - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3 % powierzchni wyrobu.
 - 4) Małe uszkodzenia - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3 % powierzchni wyrobu.

Załącznik nr 2

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾ :

.....
.....

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....
.....

3. Rodzaj zabudowy³⁾ :

4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾ :

5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾ :

6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾ :

7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾ :

8. Stopień pilności⁷⁾ :

9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu:

b) data ostatniej aktualizacji:

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

11.. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....

.....
(podpis)

Data

Objaśnienia:

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1% lub więcej azbestu.

²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno – gospodarczy, inny.

- 4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - rury i złącza azbestowo – cementowe pozostawione w ziemi,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
 - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.
- 6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km)
- 7) Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" – określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).
- 8) Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

**WZÓR OZNAKOWANIA INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST ORAZ RUR AZBESTOWO - CEMENTOWCYH**

Pomieszczenie zawiera azbest*

* Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo – cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

1. oznakowanie zgodne z podanym wzorem, powinno posiadać wymiary co najmniej 5 cm wysokość (H) i $\frac{1}{2}$ H szerokość,
2. oznakowanie powinno się składać z dwóch części:
 - a) części górnej ($h_1 = 40\%$ H) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($h_2 = 60\%$ H), zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle i powinien być wyraźnie czytelny,
3. jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit-azbest niebieski”.

Wzór " Karty Ewidencji Odpadu"

KARTA EWIDENCJI ODPADU ¹⁾					Nr karty	Rok kalendarzowy	
Kod odpadu ²⁾							
Rodzaj odpadu ²⁾							
Procentowa zawartość PCB w odpadzie ³⁾							
Posiadacz odpadów ⁴⁾							
Adres posiadacza odpadów ⁵⁾							
Województwo		Gmina		Miejscowość	Telefon służbowy	Faks służbowy	
Ulica				Nr domu	Nr lokalu	Kod pocztowy	
Miejsce prowadzenia działalności ⁶⁾							
Województwo		Gmina		Miejscowość	Telefon służbowy	Faks służbowy	
Ulica				Nr domu	Nr lokalu	Kod pocztowy	
Działalność w zakresie:⁷⁾							
W		Zb		Od	Un	Ok	
☐		☐		☐	☐	☐	
Miesiąc	Masa wytworzonych odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych	Masa przyjętych odpadów	Nr karty przekazania	Gospodarowanie odpadami		
					we własnym zakresie	odpady przekazane	imię i nazwisko

	[Mg] ^{8,9)}	[Mg] ^{8,10,11)}	[Mg] ⁸⁾	odpadu ¹²⁾	masa [Mg] ^{8,13)}	metoda odzysku R ¹⁴⁾	metoda unieszkodliwiania D ¹⁵⁾	masa [Mg] ⁸⁾	nr karty przekazania odpadu ¹⁶⁾	osoby sporządzającej

Objaśnienia:

- 1) W przypadku wytwarzania, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów należy sporządzać osobną kartę ewidencji odpadu dla każdego miejsca prowadzenia działalności, z wyjątkiem usług, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 22 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. W przypadku odbierania odpadów komunalnych należy sporządzić osobno kartę dla każdej gminy, z terenu której odpady komunalne są odbierane. Nie dotyczy komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, prowadzącego zakład przetwarzania, o którym mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495, z późn. zm.), w zakresie odpadów powstałych w wyniku demontażu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, oraz prowadzącego stację demontażu i prowadzącego punkt zbierania pojazdów, o których mowa w ustawie z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. Nr 25, poz. 202, z późn. zm.), w zakresie gospodarowania pojazdami wycofanymi z eksploatacji.
- 2) Zgodnie z katalogiem odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- 3) Dotyczy działalności w zakresie unieszkodliwiania PCB.
- 4) Podać imię i nazwisko lub nazwę posiadacza odpadów. W przypadku odbierania odpadów komunalnych posiadaczem obowiązującym do wypełnienia karty ewidencji odpadu jest przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
- 5) Podać adres zamieszkania lub siedziby posiadacza odpadów.
- 6) Podać adres miejsca prowadzenia działalności. W przypadku posiadania decyzji na prowadzenie

działalności na terenie całego kraju lub na określonym obszarze należy wskazać adres siedziby lub miejsca zamieszkania posiadacza odpadów. W przypadku przedsiębiorcy, który uzyskał zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, należy podać województwo i gminę.

- 7) Zaznaczyć symbolem X właściwy kwadrat: W – wytwarzanie odpadów, Zb – zbieranie odpadów, Od – odzysk, Un – unieszkodliwianie odpadów, Ok – odbieranie odpadów komunalnych.
- 8) Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- 9) Nie dotyczy odpadów komunalnych.
- 10) Odpady komunalne w rozumieniu definicji zawartej w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 11) Wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
- 12) Podać nr karty przekazania, na podstawie której odpad został przyjęty. W przypadku przywozu odpadów na terytorium kraju należy wpisać „Przywóz do RP”. W przypadku przyjmowania odpadów z innego miejsca prowadzenia działalności danego posiadacza odpadów należy wskazać to miejsce, podając województwo, nazwę miejscowości, ulicę, nr domu i lokalu. W przypadku przyjmowania odpadów od posiadacza zwolnionego z obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów rubryka pozostaje niewypełniona.
- 13) Podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie.
- 14) Symbole R określają procesy odzysku zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 15) Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 16) Podać nr karty przekazania odpadu, którą został przekazany innemu posiadaczowi odpadów. W przypadku wywozu odpadów poza terytorium kraju należy wpisać „Wywóz poza RP”. W przypadku przekazania odpadów osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym niebędącym przedsiębiorcami do wykorzystania na własne potrzeby zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach należy wpisać „Przekazane os. fiz.”. W przypadku przekazywania do innego miejsca prowadzenia działalności danego posiadacza odpadów należy wskazać to miejsce, podając województwo, nazwę miejscowości, ulicę, nr domu i lokalu.

Wzór "Karty Przekazania Odpadu".

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU		Nr karty ¹⁾	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{2,3)}	Transportujący odpad ^{2,4)}	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ²⁾	
Adres ⁵⁾	Adres ^{5,6)}	Adres ⁵⁾	
Nr REGON ⁶⁾	Nr REGON ^{6,7)}	Nr REGON ⁶⁾	
Miejsce przeznaczenia odpadów ⁸⁾			
Rodzaj procesu przetwarzania, któremu powinien zostać poddany odpad ⁹⁾			
Wnioskuje o wydanie dokumentu potwierdzającego odzysk lub recykling ¹⁰⁾		TAK ☐	NIE ☐
Kod odpadu ¹¹⁾	Rodzaj odpadu ¹¹⁾		
Data/miesiąc^{12,13)}	Masa przekazanych odpadów [Mg]¹⁴⁾	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy^{7,15)}	

Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu ^{4,6)}	Potwierdzam przejęcie odpadu
data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis

Objaśnienia:

- 1) Numer jest nadawany przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
- 2) Podać imię i nazwisko lub nazwę podmiotu.
- 3) W przypadku odpadów komunalnych do wypełnienia karty przekazania odpadu jest obowiązany przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
- 4) Dotyczy przedsiębiorcy transportującego odpady, niebędącego posiadaczem odpadów, działającego na zlecenie innego posiadacza odpadów, który zlecił mu wykonanie usługi transportu odpadów.
- 5) Podać adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
- 6) O ile posiada.
- 7) W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich transportujących odpad z zachowaniem kolejności transportowania

odpadu.

- 8) Podać adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu transportującemu odpady.
- 9) Dotyczy stacji demontażu w przypadku przekazywania odpadów powstałych w wyniku demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji. Podać symbol R lub D. Symbole R określają procesy odzysku zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 10) Dotyczy dokumentów wystawianych przez prowadzących odzysk lub recykling na podstawie ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 90, poz. 607, z późn. zm.).
- 11) Zgodnie z katalogiem odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- 12) W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu.
- 13) Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego transportującego odpady temu samemu posiadaczowi odpadów.
- 14) Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- 15) Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

....., dnia

.....

.....

.....

(nazwa i adres wykonawcy prac nr telefonu)

ZGŁOSZENIE

przystąpienia do prac polegających na zabezpieczeniu/usunięciu* wytrobów zawierających azbest.

Zgodnie z wymogami § 6 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r., **w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wytrobów zawierających azbest**

(Dz.U. z 2004 r. Nr 71 póź. 749) zgłaszam/y* rozpoczęcie prac związanych z zabezpieczeniem/usunięciem* wytrobów zawierających azbest na podstawie decyzji

.....z dnia.....

Nr zatwierdzającej program gospodarowania

odpadami niebezpiecznymi w.....

(rodzaj obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej)

na nieruchomości położonej w.....

przy ulicy.....nr.....,

nr ewidencyjny działki.....stanowiącej własność

.....

1. Rodzaj i nazwa wyrobu (gęstość objętościowa i ilość).....

2. Termin rozpoczęcia prac.....

3. Termin zakończenia prac.....

4. Liczba pracowników, którzy przebywać będą w kontakcie z azbestem

Zobowiązuję/my* się do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót.

Załącznik :

- kopia aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest;

.....

(podpis wykonawcy)

* niepotrzebne skreślić

Nazwy wyrobów azbestowych i kody odpowiadających im odpadów wraz z przelicznikami.

Kod wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Kod odpadu powstającego z wyrobu	Jednostka	Przelicznik na kg
W1	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest. Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie	17 06 05	m ² , kg	11,2
W2	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest . Płyty azbestowo-cementowe faliste stosowane w budownictwie	17 06 05	m ² , kg	11,2
W3	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest. Rury i złącza azbestowo-cementowe	17 06 05	mb, kg	DN50 - 3,96 DN80 - 5,80 DN100 - 8,20 DN125 - 10,65 DN150 - 13,89 DN200 - 21,86 DN250 - 31,56 DN300 - 43,78 DN350 - 59,00

				DN400 - 73,03
W4	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest	17 06 01	m ³ , kg	300
W5	Okładziny hamulcowe zawierające azbest. Wyroby cierne azbestowo – kauczukowe	16 01 11	kg	
W6	Sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB)	15 02 02	kg	
W7	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Szczeliwa azbestowe	17 06 01	kg	
W8	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki	17 06 01	kg	
W9	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych	17 06 01	kg	

W10	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Papier, tektura	17 06 01	m ² , kg	1,5
W11	<i>Inne wyroby zawierające azbest, osobno nie wymienione</i>			
W11.1	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Otuliny azbestowo-cementowe	17 06 01	mb, kg	6
W11.2	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest Kształtki azbestowo-cementowe budowlane (przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony kanałów spalin)	17 06 05	m ² , kg	15
W11.3	Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy ⁽¹⁾ inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 12. Kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	16 02 13	kg	
W11.4	Płytki PCV	17 09 03	m ² , kg	5
	Materiały izolacyjne zawierające azbest.			

W11.5	Płyty ogniochronne	17 06 01	m ² , kg	20
W11.6	Inne odpady z budowy, remontów i demontażu (w tym odpady zmieszane) zawierające substancje niebezpieczne. Papy, kity i masy hydroizolacyjne	17 09 03	kg	
W11.7	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki ⁽¹⁾ . Sprzęt gospodarstwa domowego	20 01 35	kg	
W11.8	Sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB). Ubrania robocze, maski, filtry zanieczyszczone azbestem	15 02 02	kg	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				

Załącznik 8

PRASZCZYKI

PRASZCZYKI											
	1	498/1	X				110	110	1,21	III	
	2	497/1	X		55			55	0,61	III	
	5	495/1	X				40	40	0,44	III	
	6	494/2	X		80	110		190	2,09	III	
	7	494/1	X		140	60	40	240	2,64	III	
	10	490	X			100		100	1,10	III	
	11	488	X			300		300	3,30	III	
	12	486/2	X				150	150	1,65	III	
	13	486/1	X			250		250	2,75	III	
	18	490	X		140	290		430	4,73	III	
	19	488	X		130	150		280	3,08	III	
	19A	436/2	X		140			140	1,54	III	
	20	480	X			140		140	1,54	I	
	23	476	X		100			100	1,10	III	
	25	472/2	X		100		120	220	2,42	III	
	28	468	X		100			100	1,10	III	
	29	466/1	X		120		30	150	1,65	III	
	30	464/2	X		100	190		290	3,19	III	
	31	464/1	X		130	200		330	3,63	III	
	33	458/1	X			120		120	1,32	III	
	34	456/1	X		120		140	260	2,86	III	
	37	450	X		130		80	210	2,31	III	
	38	410	X				90	90	0,99	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI											
ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
	42	398/1	X		130			130	1,43	III	
	48	408/9	X				220	220	2,42	III	
	48A	258	X				60	60	0,66	III	
	49A	263/1	X				90	90	0,99	III	
	49	261/1	X				150	150	1,65	III	
	53	253/1	X				110	110	1,21	III	
	55	252	X		130			130	1,43	III	
	57	249/3	X		50			50	0,55	II	
	59	248/2	X				20	20	0,22	III	
	78	207	X		150		40	190	2,09	III	
	90	192	X				50	50	0,55	III	
	94	177	X				244	244	2,68	III	
	97	127	X				50	50	0,55	III	
	113	103/1	X		80			80	0,88	III	
	114	101		X	100			100	1,10	III	
	115	99	X		70			70	0,77	III	
	117	95	X				30	30	0,33	III	
	126	65	X				320	320	3,52	III	
JACISKA											
JACISKA	3	155/3	X				24	24	0,26	III	
	4	158	X			110		110	1,21	III	
	5	160	X				35	35	0,39	III	
	9	165	X				12	12	0,13	III	
	11	168/1	X		210	210		420	4,62	III	
	17	184/2	X			210		210	2,31	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI											
ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
	19	182/10	X				60	60	0,66	II	
	27	201	X			100	110	210	2,31	III	
	28	204	X			150		150	1,65	III	
	31	208	X		140		60	200	2,20	III	
	32	220	X		120			120	1,32	III	
	33	222/2	X		60	80	40	180	1,98	III	
	34	226	X			200	60	260	2,86	III	
	35	228	X			60	80	140	1,54	III	
	36	234/1	X		80	120		200	2,20	III	
	39	239/2	X			200		200	2,20	III	
	41	266	X		80	70		150	1,65	III	
	45	294/2	X			120		120	1,32	III	
	46	295	X				290	290	3,19	III	
	50	282/1	X		70			70	0,77	III	
	51	299/2	X				140	140	1,54	III	
	54	304/3	X		40			40	0,44	III	
	55	304/1	X			80	20	100	1,10	III	
CYGANKA-PACANÓW CYGANKA											
CYGANKA	1	300	X				280	280	3,08	III	
	3	291/1	X			180	160	340	3,74	III	
	12	270	X				350	350	3,85	III	
	16	156	X		120			120	1,32	III	
	17	157	X			40		40	0,44	III	
	19	120	X				550	550	6,05	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI											
ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
	20	121	X			150	150	300	3,30	III	
	21	120	X		40			40	0,44	II	
	28A	257	X		180		250	430	4,73	III	
	32	248	X			350		350	3,85	III	
	36	84	X				15	15	0,17	III	
	37	233	X				200	200	2,20	III	
	40	230	X		100	140		240	2,64	III	
	44	266	X				170	170	1,87	III	
	45	75	X		60			60	0,66	III	
		288/3	X			160		160	1,76	III	BRAK NUMERU
PACANÓW	5	214	X				120	120	1,32	III	
	10	64	X				150	150	1,65	III	
	11	63	X				300	300	3,30	III	
	15	61	X				150	150	1,65	III	
	23	58/2	X				23	23	0,25	II	
	25	55	X			500		500	5,50	III	
	27	184/4	X				100	100	1,10	III	
	28	182	X				360	360	3,96	III	
	29	180	X				350	350	3,85	III	
	31A	178/1	X				300	300	3,30	III	
	34	7	X				60	60	0,66	II	
		52	X				400	400	4,40	III	BRAK NUMERU
		194	X				120	120	1,32	III	BRAK NUMERU

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				

ALEKSANDRÓW

ALEKSANDRÓW	1	171/1	X		120	130		250	2,75	III	
	2	14	X				50	50	0,55	III	
	3	18/1	X		100	120		220	2,42	III	
	6	21/2	X				90	90	0,99	III	
	7	41	X		120		70	190	2,09	III	
	9	43	X			190		190	2,09	III	
	10	47	X			250		250	2,75	III	
	11	48	X				4	4	0,04	II	
	13	56/1	X		90			90	0,99	III	
	14	59/1	X			420		420	4,62	III	
	15	60	X			220		220	2,42	III	
	16	67	X		90		20	110	1,21	III	
	21	80/6	X			250		250	2,75	III	
	24	82/2	X		80			80	0,88	II	
	28	102	X		120		50	170	1,87	III	
	30	100	X				60	60	0,66	III	
	32	98	X				70	70	0,77	III	
	33	97/1	X			230		230	2,53	III	
	34	96	X				70	70	0,77	III	
	37	91	X				100	100	1,10	III	
	38	172/1	X				60	60	0,66	III	
		94/1	X		80			80	0,88	III	BRAK NUMERU

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI											
ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				

ŚLUSARZE-JANIKI

ŚLUSARZE	2	149	X					100	100	1,10	III	
	4	148	X					150	150	1,65	III	
	5	146	X					90	90	0,99	III	
	6	144	X					290	290	3,19	III	
	7	166/1	X					120	120	1,32	III	
	8	142	X			140		90	230	2,53	III	
	9	141	X			290			290	3,19	III	
	10	138/5	X			140			140	1,54	III	
	14	136	X			90			90	0,99	II	
	17	133	X			90	100		190	2,09	III	
	19	131	X					50	50	0,55	III	
		134	X			140	200		340	3,74	III	BRAK NUMERU
		135/1	X			100			100	1,10	III	BRAK NUMERU
JANIKI	1A	106/1	X			120		50	170	1,87	III	
	9	276	X			70			70	0,77	III	
	12	270	X			80		50	130	1,43	III	
	16	62	X				100		100	1,10	III	
	18	271	X				160	140	300	3,30	III	
	19	272	X					150	150	1,65	III	
	20	333	X				120		120	1,32	III	
	21	303/1	X				180	90	270	2,97	III	
	23	309	X				110		110	1,21	III	
	25	313/1	X				320	1400	1720	18,92	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
	26	320/1	X	X	80	90		170	1,87	III	
	27	39	X		180			180	1,98	III	
	28	268	X		60			60	0,66	III	
	35	224	X				50	50	0,55	III	
	35A	255/1	X				50	50	0,55	III	
	36A	245/2	X				50	50	0,55	III	
	39	219/2	X			90	50	140	1,54	III	
	42	215/2	X				90	90	0,99	III	
		269	X		90			90	0,99	III	BRAK NR
		222	X				80	80	0,88	III	BRAK NR
		212/2		X	80			80	0,88	III	BRAK NR
		213/1	X		60		10	70	0,77	III	BRAK NR
		223/2	X				8	8	0,09	II	BRAK NR
KAWKI											
KAWKI	4	170	X		110		100	210	2,31	III	
	5	171	X			210		210	2,31	III	
	10	9	X				200	200	2,20	III	
	12	11	X		100		400	500	5,50	III	
		12	X		70			70	0,77	III	BRAK NR
	15	15	X			260	200	460	5,06	III	
	16	16	X			200	120	320	3,52	III	
	17	100	X		80			80	0,88	III	
	19	102	X		105			105	1,16	III	
	21	104/2	X				400	400	4,40	III	
	22	105/1	X				30	30	0,33	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
	24	92	X				370	370	4,07	III	
	25	93	X				500	500	5,50	III	
	26	94	X				120	120	1,32	III	
	27	95	X				200	200	2,20	III	
	28	96	X		80		200	280	3,08	II	
	30	97	X				200	200	2,20	III	
		98	X				60	60	0,66	III	BRAK NR
	35	123/3	X		150		200	350	3,85	III	
		72	X				160	160	1,76	III	BRAK NR
	38	71	X				260	260	2,86	III	
	40	134	X				50	50	0,55	III	
	42	133/1	X				200	200	2,20	III	
		132	X		80			80	0,88	III	BRAK NR
	44	66/2	X		180			180	1,98	III	
	45	131/1	X				260	260	2,86	III	
		130/1	X				400	400	4,40	III	BRAK NR
		129	X				100	100	1,10	III	BRAK NR
	50	17/1	X				480	480	5,28	III	
ŻERDZINA - KOSKI											
ŻERDZINA	1	78	X				120	120	1,32	III	
	3	81/1	X				180	180	1,98	III	
	4	90	X				120	20	1,54	III	
	6	98	X		120		120		2,64	III	
	8	100	X				200	25	2,48	II	
	9	193	X		70			15	85	0,94	III

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
	10	195	X				50	50	0,55	III	
	11	110	X				130	130	1,43	III	
	12	114		X			18	18	0,20	III	
	13	117/1	X		100		50	150	1,65	III	
	14	10	X				200	200	2,20	III	
	17	13	X		100		45	145	1,60	III	
	19	129/2	X				90	90	0,99	III	
	20	15	X			350	290	640	7,04	III	
	21	17	X				20	20	0,22	II	SKŁADOWISKO
	22	135	X		180			180	1,98	III	
	25	19	X				85	85	0,94	III	
	28	231/1	X		100	150		250	2,75	III	
	29	221	X				145	145	1,60	II	SKŁADOWISKO
	33	63	X		120		40	160	1,76	III	
	34	61	X		80			80	0,88	II	
	35	56/2	X				20	20	0,22	III	
	36	463	X		115		100	215	2,37	III	
	37	462	X		170		8	178	1,96	II	
	39	458	X		120			120	1,32	III	
KOSKI	1A	134/1	X		140			140	1,54	III	
	9	47/2	X		40			40	0,44	II	
	10	48	X				12	12	0,13	II	
	14	53	X				10	10	0,11	III	
	15	55	X		28			28	0,31	II	
	19	247	X			110		110	1,21	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				

	20	263	X				50	50	0,55	III	
	23	260	X				120	120	1,32	III	
	29	256/1	X		60			60	0,66	III	
	30	255/2	X		22			22	0,24	II	
	31	255/3	X		80	110		190	2,09	III	
	32	254	X			140		140	1,54	III	
	37	266	X		90			90	0,99	III	
	39	251	X		35			35	0,39	II	
	40	249	X		40		100	140	1,54	III	
	41	231	X				70	70	0,77	III	
		250	X				35	35	0,39	III	BRAK NR

KOSTRZYNA-KOTARY

KOSTRZYNA	2	234	X		140	120		260	2,86	III	
		232	X				140	140	1,54	III	BRAK NR
	3	231/3	X				80	80	0,88	III	
	16	220/1	X				380	380	4,18	III	
	17	219	X				110	110	1,21	III	
	19	385	X		70			70	0,77	III	
	20	217/1	X	X	130		40	170	1,87	II	
	24	2/4	X				250	250	2,75	III	
	27	211/1	X			160		160	1,76	III	
	29	210	X				230	230	2,53	III	
	32	209	X				400	400	4,40	III	
	40	203/1	X		110	100		210	2,31	III	
	41	188	X			100		100	1,10	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI											
ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
	44	186	X			180		180	1,98	III	
KOTARY	1A	30/1	X		152			152	1,67	III	
	4	27	X			250		250	2,75	III	
	4A	10/1	X		120			120	1,32	III	
	8	7	X				25	25	0,28	II	
PANKI											
Tysiąclecia	31	384/6	X				250	250	2,75	III	
Tysiąclecia		248/3	X			280		280	3,08	III	BRAK NR
Krótką	2	307	X			400	90	490	5,39	III	
Krótką	6	304/3	X		100			100	1,10	III	
Krótką		240	X				10	10	0,11	III	BRAK NR
Krótką		236/3	X				90	90	0,99	III	BRAK NR
Krótką		256/3	X				25	25	0,28	III	BRAK NR
1-go Maja	27	484/2	X			220	50	270	2,97	III	
1-go Maja	29A	485/5	X				70	70	0,77	III	
1-go Maja		485/7	X			190		190	2,09	III	BRAK NR
1-go Maja	32	485/4	X				200	200	2,20	III	
1-go Maja	37	501/2	X			90		90	0,99	III	
1-go Maja	38	501/4	X		100			100	1,10	III	
1-go Maja	38A	487/5	X		110			110	1,21	III	
1-go Maja	39	488	X		110			110	1,21	III	
1-go Maja	39A	501/3	X		105			105	1,16	III	
1-go Maja	40	489	X			120	40	160	1,76	II	
1-go Maja	41A	503/1	X		110			110	1,21	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
1-go Maja	42	505	X		110			110	1,21	III	
Leśna		439/8	X	X			65	65	0,72	III	DZIAŁKI-KILKA SZOP
Leśna	8	436	X		100			100	1,10	III	
Leśna	30	430/1	X				80	80	0,88	III	
Leśna	31	447/3	X		100			100	1,10	III	
Leśna	43	442	X		100		20	120	1,32	II	
Leśna	45	442	X		100			100	1,10	III	
Leśna	47	441	X		100			100	1,10	III	
Leśna		440	X		130			130	1,43	III	BRAK NR
Zwierzyniecka	3	582		X	190			190	2,09	III	
Zwierzyniecka	7	617	X		80			80	0,88	III	
Zwierzyniecka	32	632/21	X				40	40	0,44	III	
Powstańców Śląskich		631	X				130	130	1,43	III	BRAK NR
Powstańców Śląskich	10	139	X		90			90	0,99	III	
Powstańców Śląskich		612/5	X			400		400	4,40	III	BRAK NR
Powstańców Śląskich	22	132/1	X		100			100	1,10	III	
Powstańców Śląskich	23	132/2	X				60	60	0,66	III	
Powstańców Śląskich	25	131	X				90	90	0,99	III	
Powstańców Śląskich	38	588/1	X				90	90	0,99	III	
Powstańców Śląskich		17/1	X				85	85	0,94	III	BRAK NR
Dworcowa	1	265	X				55	55	0,61	III	
Dworcowa	8	283/3	X				70	70	0,77	III	
Dworcowa	19	538	X				40	40	0,44	III	
Dworcowa	23	544	X				60	60	0,66	III	
Dworcowa	28	552	X				90	90	0,99	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI											
ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
Polna	3	767	X		60		20	80	0,88	III	
Nadrzeczna	3	170/5	X		90			90	0,99	III	
Nadrzeczna	4	169/1	X		90		50	140	1,54	III	
Staszica		239/2	X				35	35	0,39	II	BRAK NR
Staszica	18	1042	X		130			130	1,43	III	
Górnicza	16	378	X				30	30	0,33	III	
Górnicza	17	276	X		100	100	80	280	3,08	III	
Górnicza	18	375	X				100	100	1,10	III	
Górnicza	19A	405/1	X				140	140	1,54	III	
Górnicza	22	370	X				220	220	2,42	III	
Górnicza	26B	366/1	X				120	120	1,32	III	
Górnicza		381/3	X		130	220		350	3,85	III	BRAK NR
Zielona	9	20/10	X				150	150	1,65	III	
Zielona	11	19	X		6			6	0,07	II	
Zielona	11B	17/5	X		160		60	220	2,42	III	
Zielona	12	15/10	X				90	90	0,99	III	
Zielona	13	14/2	X				120	120	1,32	III	
Zielona		12	X		130			130	1,43	III	BRAK NR
Zielona	20	44/1	X				80	80	0,88	III	
Zielona	23	38/1	X		110			110	1,21	III	
Zielona	28	6/1	X				70	70	0,77	III	
Częstochowska	5	633/2	X		160	210		370	4,07	III	
Częstochowska	11	639/1	X				75	75	0,83	III	
Częstochowska	16	640/2	X			300		300	3,30	III	
Częstochowska		643/2	X		150	180	60	390	4,29	III	BRAK NR
Częstochowska	23	292/1	X				40	40	0,44	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
Częstochowska	28	645	X		190		220	410	4,51	III	
Częstochowska	29	646/5	X		180		200	380	4,18	III	
Częstochowska		648/4	X			300	150	450	4,95	III	BRAK NR
Częstochowska		649/2	X		80			80	0,88	III	BRAK NR
Częstochowska	44	650	X			300		300	3,30	III	
Częstochowska	46	652	X			130		130	1,43	III	
Częstochowska	48A	653	X				90	90	0,99	III	
Częstochowska	50	654	X				40	40	0,44	III	
Częstochowska		656/1	X				70	70	0,77	III	BRAK NR
Częstochowska	57	951	X		90	110		200	2,20	III	
Częstochowska	59	659	X				140	140	1,54	III	
Częstochowska	61	661/1	X				30	30	0,33	III	
Częstochowska	64	959	X		110	120		230	2,53	III	
Częstochowska	65	971	X				130	130	1,43	III	

KONIECZKI

KONIECZKI	6	315	X				130	130	1,43	III	
		306		X			100	100	1,10	III	BRAK NR
	12	328	X			100		100	1,10	III	
	13	333	X		95			95	1,05	III	
	14	336	X				40	40	0,44	II	
	17	342	X			110		110	1,21	III	
	23	354	X			120		120	1,32	III	
	24	369	X		120	140		260	2,86	III	
	25	365	X			90		90	0,99	III	
	26A	347	X			90		90	0,99	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
		345	X		140			140	1,54	III	BRAK NR
		344	X			100		100	1,10	III	BRAK NR
	28	301	X		95			95	1,05	II	
	38	291/3	X		120			120	1,32	III	
		289/2	X			120	60	180	1,98	III	BRAK NR
	37	279/2	X			300		300	3,30	III	
		281/2	X			90		90	0,99	III	BRAK NR
	42	277/1	X			50		50	0,55	III	
	44	275/1	X			80		80	0,88	III	
	47	273	X			120		120	1,32	III	
	48	272	X			190		190	2,09	III	
	56	263/1	X			180		180	1,98	III	
	75	228	X			2400		2400	26,40	III	
	66	252/1	X		160	260		420	4,62	III	
		242	X			120		120	1,32	III	BRAK NR
	70	251/3		X	80			80	0,88	III	
	71	248/2	X		110	110		220	2,42	III	
	72	247/3	X			140		140	1,54	III	
		244	X		90			90	0,99	III	BRAK NR
KAŁMUKI											
KAŁMUKI	1	85	X		60			60	0,66	III	
	5	34/2	X		60			60	0,66	III	
	8A	69/2	X		180		10	190	2,09	II	
	8	69/1	X		70	100		170	1,87	III	
	9	32/2	X				45	45	0,50	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
	10	66	X				20	20	0,22	III	
		27/1	X		90			90	0,99	III	BRAK NR
	20	3	X		90			90	0,99	III	
	26	86/1	X		90			90	0,99	III	
	28	139/1	X		90			90	0,99	III	
	31	145/1	X		50	50		100	1,10	II	
		143/1	X				70	70	0,77	III	BRAK NR
	32	147	X		65			65	0,72	III	
	34	149	X		140			140	1,54	III	
	39	159	X		50		60	110	1,21	III	
	40	99	X				100	100	1,10	III	
	41A	163	X		140		65	205	2,26	III	
		165	X				16	16	0,18	III	BRAK NR
	45	104/1	X		80			80	0,88	II	
		175	X				55	55	0,61	III	BRAK NR
	49	177	X			100		100	1,10	III	
	53	184	X			150		150	1,65	III	
	55	114/1	X		120			120	1,32	III	
		106/1	X		60			60	0,66	II	BRAK NR
ZWIERZYNIC III											
ZWIERZYNIC III	17	331	X				90	90	0,99	III	
		274/2	X				200	200	2,20	III	BRAK NR
		276/6	X		70			70	0,77	III	BRAK NR
	11	325/2	X				150	150	1,65	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI

ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
		328	X			150		150	1,65	III	BRAK NR
	9	326/2	X			250		250	2,75	III	
	10	321	X		160			160	1,76	III	
	5	319/10	X			220	100	320	3,52	III	
		399/5	X		200			200	2,20	III	BRAK NR
	32	301	X				100	100	1,10	III	
		302/2	X			100		100	1,10	III	BRAK NR
	38	365	X			150		150	1,65	III	
	41	120/3	X			220		220	2,42	III	
	42	297/6	X			130		130	1,43	III	
		138/2	X		160	230		390	4,29	III	BRAK NR
	31	259/2	X		130	180		310	3,41	III	
	28	262/1	X				120	120	1,32	III	
	27	263/1	X		70			70	0,77	III	
	59	149	X			230		230	2,53	III	
	60	147/1	X		180			180	1,98	III	
		91	X			120	190	310	3,41	III	BRAK NR
		89	X				150	150	1,65	III	BRAK NR
	62	89	X				230	230	2,53	III	
	63	86	X		90			90	0,99	III	
		82	X				250	250	2,75	III	BRAK NR
	66	79	X		90			90	0,99	III	
	70	66	X			150	220	370	4,07	III	
		62	X		20		80	100	1,10	II	BRAK NR
	71A	63/1	X				100	100	1,10	III	
	74	55/2	X		70	70		140	1,54	III	

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY PANKI											
ADRES NIERUCHOMOŚCI			OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST								
ULICA	NR	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m ²]	ILOŚĆ [Mg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	UWAGI
			FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE				
	75	50	X		70			70	0,77	II	
	76	45	X			250		250	2,75	III	
		40	X			100		100	1,10	III	BRAK NR
		35	X	X	120	140		260	2,86	III	BRAK NR
	79	30	X		110			110	1,21	III	
	80	25	X		110			110	1,21	III	
	83	16	X				120	120	1,32	III	
	84	12	X		110			110	1,21	III	
		21	X			70		70	0,77	III	BRAK NR
	86	4	X		130	170		300	3,30	III	
	87	3/2	X			120		120	1,32	III	
	88	2	X		120		210	330	3,63	III	

8. BIBLIOGRAFIA

1. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 14 maja 2002 r.
2. Program Ochrony Środowiska dla gminy Panki

3. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032,
4. Informator o zadaniach jednostek samorządu terytorialnego dla realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” - materiał przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005,
5. www.mgip.gov.pl
6. www.polskabezazbestu.pl